

PIENYRITYSTEN KILPAILUASEMA TILINPÄÄTÖSANALYYSIN PERUSTEELLA

Virpi Marttila

**Opinnäytetyö
Tammikuu 2008**

Liiketalous

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) MARTTILA, Virpi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 61	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi PIENYRITYSTEN KILPAILUASEMA TILINPÄÄTÖSANALYYSIN PERUSTEELLA		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) MÄNTYSAARI, Anne		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää viherrakennusalan yritysten kilpailuasemaa Keski-Suomessa tilinpäätösanalyysin avulla. Työn päämääränä oli tuottaa tietoa toimeksiantajan tulevaisuuden suunnittelua ja toiminnan tehostamista varten. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tapaustutkimuksena. Tutkimusaineistona käytettiin toimeksiantajayrityksen tilinpäätösten lisäksi Patentti- ja rekisterihallituksesta saatavissa olleita neljän kilpailijan tilinpäätösaineistoja vuosilta 2004, 2005 ja 2006. Tutkittaviksi yrityksiksi valittiin toimeksiantajan nimeämät neljä kilpailijaa samalta markkina-alueelta. Saatuja tuloksia verrattiin myös Finnveran julkaisemaan toimialatilastoon. Viherrakennusalan kehitystä ja tulevaisuuden näkymiä arvioitiin Viherympäristöliiton tekemän suhdannekyselyn ja lehtiartikkeleiden avulla. Neljä viidestä opinnäytetyössä analysoidusta yrityksestä oli kasvattanut liikevaihtoaan, mutta niiden kaikkien kannattavuus oli laskenut tarkasteluajanjakson aikana, mikä vastasi Finnveran toimialatilaston antamaa kuvaa koko maan osalta. Kannattavuuden lasku saattoi näkyä yrityksen muiden talouden osa-alueiden heikentymisenä, mutta toisaalta osa yrityksistä oli jopa pystynyt parantamaan esimerkiksi vakavaraisuuttaan tutkimusjakson aikana. Kilpailija-analyysistä saatu tieto auttaa arvioitaessa yrityksen asemaa suhteessa kilpailijoihin, asiakkaisiin, tavarantoimittajiin, alihankkijoihin ja sekä käytännön tasolla esimerkiksi hinnoittelupäätöksiä tehtäessä. Kilpailijoiden vahvoja ja heikkoja puolia voidaan löytää tunnuslukuanalyysin lisäksi myös kustannusrakenteita vertailemalla.		
Avainsanat (asiasanat) tilinpäätös, kilpailija-analyysi, viherrakentaminen		
Muut tiedot		

Author(s) MARTTILA, Virpi	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 61	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title THE COMPETITIVE POSITION OF SMALL COMPANIES ON THE BASIS OF FINANCIAL STATEMENT ANALYSIS		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) MÄNTYSAARI, Anne		
Assigned by		
Abstract <p>The purpose of the study was to analyse the competitive position of five landscaping firms in Central Finland by analysing their financial statements and so get information for future planning and the rationalization of the business operations of the client company. The study was conducted as a qualitative case study.</p> <p>In addition to the financial statements of the client company, the data of the study consisted of the financial statements of four competitors available in the National Board of Patents and Registration of Finland from fiscal years 2004, 2005 and 2006. The four chosen companies on the same market area were named by the client. The results were also compared to the business statistics of Finnvera. The future development and prospects of the landscaping business were predicted on the basis of the economic trend analysis conducted by the Finnish Association of Landscape Industries and the magazine articles.</p> <p>Four out of five companies analysed in the study posted increased net sales during the research period but in all of them profitability dropped, compared with that of previous years, which coincided with the whole country's business statistics by Finnvera. The consequences of reduced profitability levels may also be seen in other aspects of the financial position, but some companies had even managed to improve their solvency during the research period.</p> <p>The information received through the competitor analysis is useful in assessing the position of the client company in relation to its competitors, clients, suppliers and subcontractors and in practice it can be used for example in price determination. The weak and strong areas of the competitors can be found with the help key financial ratios and by comparing cost structures.</p>		
Keywords financial statements, competitor analysis, landscaping		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 KILPAILIJATIETO JA SEN KÄYTTÖ	6
2.1 Kilpailijatieto päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä	7
2.2 Kilpailija-analyysin osa-alueet	8
2.3 Tilinpäätösanalyysi kilpailijatiedon lähteenä	10
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	12
3.1 Tutkimusmenetelmä	12
3.2 Tutkimuksen tavoitteet ja aineisto	12
3.3 Tilinpäätösanalyysin toteuttaminen	13
3.4 Tunnusluvut	14
3.4.1 Toiminnan laajuus	14
3.4.2 Kannattavuus	15
3.4.3 Vakavaraisuus.....	16
3.4.4 Maksuvalmius.....	17
3.4.5 Hallittu kasvu.....	17
3.5 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös	19
3.6 Epäsuorarahoituskaskelma	19
3.7 Toimialavertailu	20
4 KILPAILIJOIDEN ANALYSOINTI	21
4.1 Yritysaineisto ja oikaisut	21
4.2 Tunnuslukuanalyysi	22
4.2.1 Toiminnan laajuus	22
4.2.2 Kannattavuus	23
4.2.3 Vakavaraisuus.....	25
4.2.4 Maksuvalmius.....	27

4.2.5 Hallittu kasvu.....	27
4.2 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös.....	28
4.3 Epäsuorarahoituskasvelma	30
5 TUTKITTUJEN YRITYSTEN KILPAILUASEMA.....	31
6 POHDINTA.....	34
6.1 Tilinpäätöksen tulkinta.....	34
6.2 Viherrakennusliikkeiden kilpailutilanne ja viherrakennusalan tulevaisuus Suomessa.....	35
6.3 Tutkimuksesta saadun kilpailijatiedon käyttö	37
LÄHTEET	39
LIITTEET	41
Liite 1. YTN:n suosittelema oikaistu tuloslaskelma ja tärkeimmät oikaisut	41
Liite 2. YTN:n suosittelema oikaistu tase ja tärkeimmät oikaisut	42
Liite 3. Epäsuoran rahoituslaskelman malli.....	44
Liite 4. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys A	45
Liite 5. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys B.....	46
Liite 6. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys C.....	47
Liite 7. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys D	48
Liite 8. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys E.....	49
Liite 9. Tuloslaskelma ja tase vuodelta 2006: yritys C.....	50
Liite 10. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys A.....	52
Liite 11. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys B.....	53
Liite 12. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys C.....	54
Liite 13. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys D.....	55
Liite 14. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys E.....	56
Liite 15. Epäsuorarahoituskasvelma: yritys A	57
Liite 16. Epäsuorarahoituskasvelma: yritys B	58
Liite 17. Epäsuorarahoituskasvelma: yritys C	59
Liite 18. Epäsuorarahoituskasvelma: yritys D	60
Liite 19. Epäsuorarahoituskasvelma: yritys E	61

KUVIOT

KUVIO 1. Liiketoimintatiedon hallinnan, kilpailutiedon hallinnan, kilpailijaseurannan ja tietämyksen hallinnan suhteet toisiinsa	6
KUVIO 2. Kilpailijan ”kokovartalokuvan” eri elementit	9
KUVIO 3. Strategisen kilpailija-analyysin kohteet	9
KUVIO 4. Yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset	10
KUVIO 5. Liikevaihto.....	22
KUVIO 6. Liiketulosprosentti	23
KUVIO 7. Kokonaispääoman tuotto prosentti	24
KUVIO 8. Omavaraisuusaste, %	25
KUVIO 9. Suhteellinen velkaantuneisuus, %	26
KUVIO 10. Quick ratio	27

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Hallitun kasvun määrittämisen osatekijät ja hallitun kasvun vertailu tutkittujen yritysten todelliseen kasvunopeuteen.....	28
--	----

1 JOHDANTO

Kilpailijatiedon hyödyntämisestä on tullut tärkeä osa yritysten strategisista prosesseista. Etenkin suurissa yrityksissä kilpailijatiedon hallinta on tullut kansainvälistymisen seurauksena yhä tarpeellisemmaksi viimeisten vuosikymmenien aikana. Yrityksen menestyminen on osaltaan kiinni siitä, miten nopeasti se pystyy saamaan tietoa kilpailijan toimista ja vastaamaan niihin. (Pirttilä 2000, 17–18.)

Yrityksen aseman määrittäminen yrityskentässä auttaa sekä ulkopuolisia tahoja että yritysjohtoa arvioimaan yrityksen asemaa, kilpailukykyisyyttä ja neuvotteluvoimaa suhteessa hankkijoihin, toimittajiin, työmarkkinoihin, rahoittajiin ja muihin yrityksen sidosryhmiin (Leppiniemi & Leppiniemi 2007). Yritysjohto tarvitsee kilpailijatietoa sekä strategisissa ja operatiivisissa päätöksentekotilanteissa että oman toiminnan kehittämisessä (Kajamaa 1985, 32; Pirttilä 2000, 89).

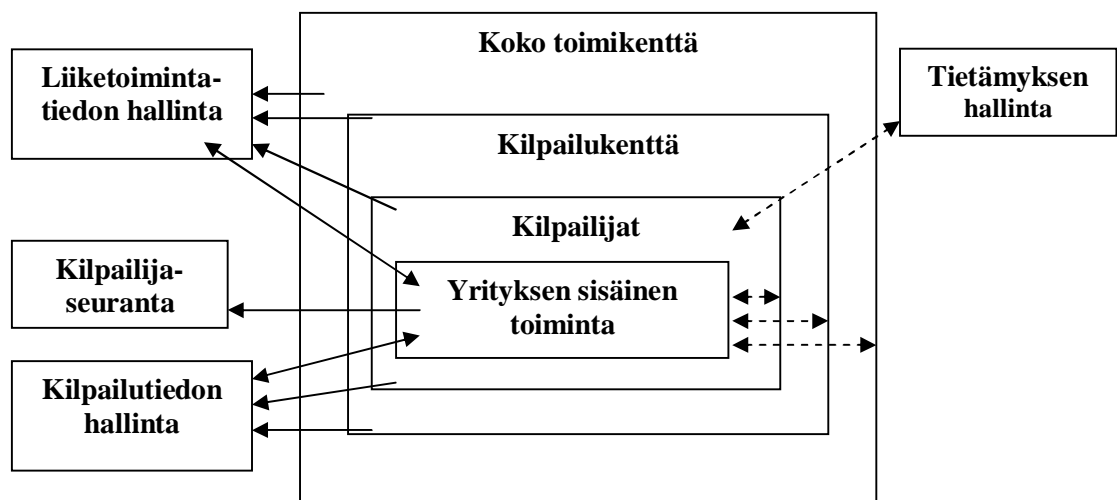
Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää viherrakennusalan yritysten kilpailuasemaa Keski-Suomessa tilinpäätösanalyysin avulla. Viherrakentamisella käsitetään viheralueiden uudisrakentamista tai peruserustusta. Se on läheisesti sidoksissa muihin rakennustuotannon aloihin kuten talonrakennukseen ja tie- sekä katurakennukseen. Viherrakentamisen merkitys asuin- ja työympäristön viihtyisyyden ja toimivuuden lisääjänä ja ylläpitäjänä on jatkuvasti lisääntynyt. Ympäristöltä halutaan myös yhä enemmän elämyskäyttöä. Tulevaisuudessa viherrakentamisen merkityksen uskotaan edelleen lisääntyvän ja sen aseman vahvistuvan yhdyskuntarakentamisen osana. (Närhi 2002, 30; Soini 2003, 10.)

Suomessa yksityiset viherrakennusyrietykset ovat yleensä melko pieniä yrityksiä, joissa työntekijämäärä vaihtelee huomattavasti vuoden eri aikoina (Soini 2003, 12). Yritysten toimenkuvaan voi kuulua viherrakentamisen lisäksi esimerkiksi hoito- ja suunnittelutyötä. Suurimpia asiakkaita ovat julkisyhteisöt ja rakennusliikkeet. Kaikkiaan päätoimisia viherrakennusyrietyksiä on arvioitu olevan Suomessa 100–150 kappaletta. (Närhi 2006, 22–23.) Kuntien ja kaupunkien tilaaja-tuottajamallien yleistymisen myötä suunnittelua, rakennuttamista ja valvontaa tilataan entistä enemmän yksityisiltä yrityksiltä (Pirttijärvi 2006, 28–29). Toimintojen ulkoistamisen seurauksena viheralan yritysten lukumäärän uskotaan kasvavan (Soini 2003, 12).

Viherrakentamisen riskit ovat paljolti samoja kuin rakentamisessa yleensäkin. Kausiluonteisuus ja elävän materiaalin käyttö tuovat riskienhallintaan kuitenkin omat lisänsä. Suurimpana riskinä nähdään se, että ammattitaitoisten viherammattilaisten kapasiteetti ei riitä enää vastaamaan kysyntää. (Lehti-Miikkulainen, Hannuksela & Siitarinen 2005, 30–31.) Myös viherrakennusalan kilpailussa on kiristymisen merkkejä (Närhi 2005a, 54; Närhi 2005a, 33).

2 KILPAILIJATIETO JA SEN KÄYTTÖ

Kilpailijatiedolla tarkoitetaan kilpailuympäristöstä saatua, yritykselle ja sen menestymiselle merkittävää tietoa (Pirttilä 2000, 186). Competitive intelligence (CI) eli kilpailutiedon hallinta ja competitor intelligence eli kilpailijaseuranta ovat liiketoimintatiedon (business intelligence, BI) hallinnan alatoimintoja. Kilpailutiedon hallinta ja kilpailijaseurannan käyttö ovat Koskisen, Pirttimäen ja Hannulan (2005) mukaan samankaltaista toimintaa kuin liiketoimintatiedon käyttö eli analyyttistä prosessointia, joka muuntaa tietotekniikkaa hyödyntäen useista sisäisistä ja ulkoisista lähteistä kerättyä dataa informaatioksi ja tiedoksi nopeamman ja paremman päätöksenteon tueksi. Kilpailijatiedon hallinta ja kilpailijaseuranta ovat kuitenkin kapea-alaisempia. (Koskinen ym. 2005, 5.) Kuviossa 1 on esitelty liiketoimintatiedon hallinnan eri osa-alueiden suhteet toisiinsa.

KUVIO 1. Liiketoimintatiedon hallinnan, kilpailutiedon hallinnan, kilpailijaseurannan ja tietämyksen hallinnan suhteet toisiinsa Koskisen ym. (2005, 6) mukaan. Kiinteät nuolet kuvaavat dataa ja informaatiota, katkoviivat edellistä jalostetumpaa tietoa kuten tietämys

Pirttilä (2000,186) on määritellyt competitive intelligence -järjestelmän toiminnaksi, jossa seurataan yrityksen kilpailuympäristöä ja siellä tapahtuvia muutoksia, muutostrendejä sekä kilpailijoita. Kilpailijaseurantaa on käsitelty yleensä osana kilpailustrategiaa kuten esimerkiksi Porter (1998). Porterin (1998, 71-74) mukaan yrityksellä on oltava tehokas kilpailija-analyysiin liittyvä organisatorinen järjestelmä (competitive intelligence -järjestelmä), jotta se menestyisi.

2.1 Kilpailijatieto päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä

Useimmiten systemaattinen kilpailijaseurantajärjestelmä on rakennettu päätöksenteon tueksi. Strategisessa päätöksenteossa kilpailijaseurantaa käytetään esimerkiksi investointien suunnitteluun. Myös esimerkiksi markkinoinnin suuntaamisessa on tärkeää ottaa huomioon oman yrityksen vahvat ja heikot puolet verrattuna kilpailijoihin. Näin markkinointia voidaan kohdentaa niille alueille, joilla on runsaasti kysyntää ja vähemmän kilpailua. Markkinoinnin ja myynnin operatiivisella tasolla joudutaan jatkuvasti reagoimaan kilpailijan toimiin esimerkiksi hinnanmäärittelyssä. (Pirttilä 2000, 89–90.)

Pirttilän (2000) mukaan tieto oman yrityksen vahvuuksista ja heikkouksista verrattuna kilpailijoihin on edellytyksenä toimintatapojen ja -prosessien kehittämiseksi. Kilpailijaseurannan avulla pyritään saamaan vastaus seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten oma yritys pärjää kilpailijoihin nähden?
2. Mitkä ovat oman yrityksen heikkoudet ja vahvuudet?
3. Mitä vertailusta voidaan oppia tilanteen parantamiseksi ja kehittämiseksi?

(Pirttilä 2000, 91–92.)

Kilpailijavertailussa tutkitaan yrityksen suoriutumista verrattuna tiettyihin avaintekijöihin, jotka kuvaavat mahdollisimman hyvin yrityksen asemaa kilpailussa. Tyypillisiä seurattavia tekijöitä ovat esimerkiksi markkinaosuus, tuottavuus, kustannuskilpailukyky sekä taloudellinen suorituskyky esimerkiksi kannattavuutta tai velkaantumistasetta vertailemalla. Kun tiedetään yrityksen vahvuudet ja heikkoudet, pystytään toiminnan kehittämisen painopistettä ja resursseja kohdentamaan yrityksen heikkoihin kohtiin. Yritysjohdo pyrkii hyödyntämään paitsi tiedon kilpailijoiden menestymiseen auttaneista tekijöistä mutta myös heidän tekemistään virheistä. Kilpailijaseurannan avulla saa-

tua tietoa käytetäänkin monessa yrityksessä jäljittelyn sijasta innovaatiolähteenä toimintaprosessien kehittämisessä ja etsittäessä ratkaisuja ongelmatilanteissa. Sitä voidaan käyttää myös henkilöstön motivointiin. (Pirttilä 2000, 91–92.)

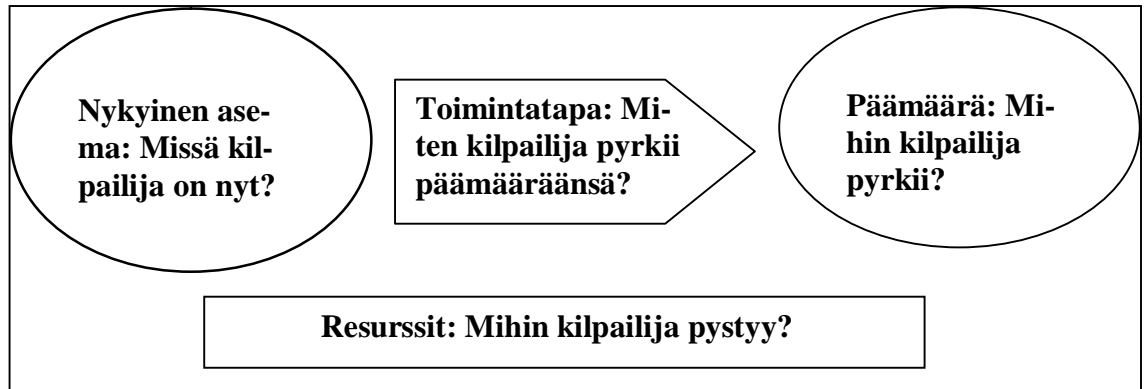
Yrityksen koko vaikuttaa usein siihen, minkälaista tietoa kilpailijasta halutaan (Pirttilä 2000, 76). Pienten yritysten kohdalla kilpailijatiedon käyttöä on tutkittu vähän. Tarrafin ja Molzin (2006) mukaan esimerkiksi toimiala voi vaikuttaa pienissä yrityksissä kilpailijatiedon käyttöhalukkuuteen. Yritykset toimivat eri toimi-aloilla erilaisten liiketoimintamallien mukaan ja nämä mallit vaikuttavat jokapäiväiseen toimintaan ja myös siihen kuinka yritykset näkevät kilpailijansa. Kilpailijatiedon käyttöhalukkuuteen saattaa vaikuttaa myös se, koetaanko kilpailuympäristön tuntemus vahvuudeksi vai jäljittelyyn johtavaksi heikkoudeksi. (Tarraf & Molz 2006, 30.)

2.2 Kilpailija-analyysin osa-alueet

Porterin (1998) esittämässä kilpailija-analyysimallissa tulevat päämäärät, nykyinen strategia, olettamukset itsestä ja toimintaympäristöstä sekä valmiudet muodostavat neljä tärkeintä osa-aluetta. Tieto kilpailijan olemassa olevista päämääristä auttaa tekemään johtopäätöksiä siitä, onko kilpailija tyytyväinen nykyiseen asemaansa. Se kertoo myös siitä, miten todennäköistä on, että kilpailija muuttaa strategiaansa ja miten paljon voimavaroja yritys tulee käyttämään reaktioissaan ulkopuolisiin tapahtumiin kuten suhdanteiden muutoksiin tai toisten yritysten kilpailutoimenpiteisiin. Toinen osa-alue Porterin kilpailija-analyysimallissa on selvittää yrityksen olettamukset omasta tilanteesta ja muista yrityksistä toimialalla, koska yritys toimii näiden oletusten mukaisesti. Kolmas kilpailija-analyysin osa-alue on kunkin kilpailijan nykyisen strategian toteuttaminen. Kilpailijan vahvuudet ja heikkoudet asettavat rajat kilpailijan kyvyille reagoida ympäristön muutoksille. (Porter 1998, 50–63.)

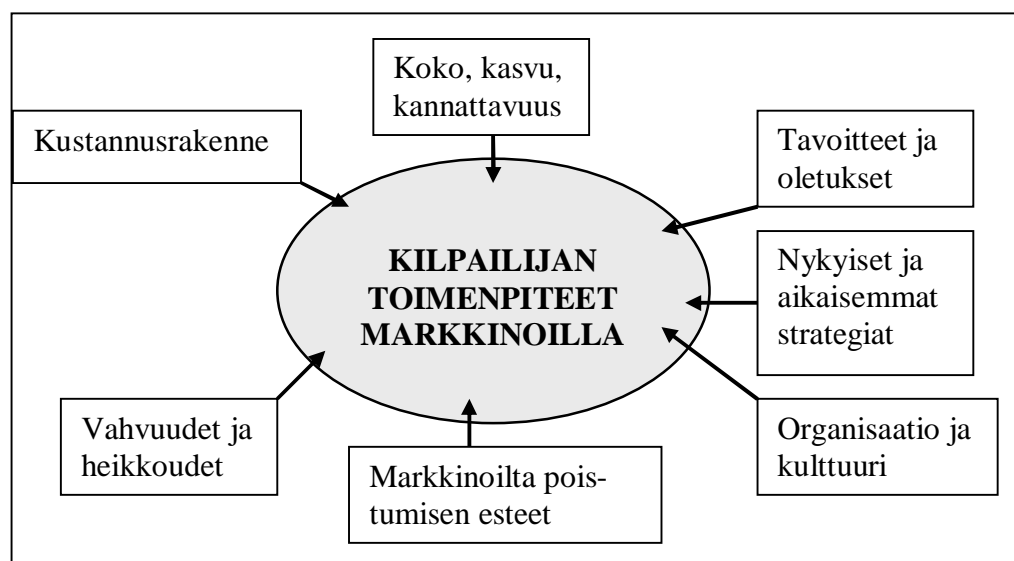
Pirttilän (2000) esittämään kilpailijan kokonaiskuvaan kuuluvat kilpailijan nykyinen asema, toimintatavat, päämäärät ja resurssit (kuvio 2). Kilpailijan nykyisestä asemasta voidaan saada tietoa tarkastelemalla kilpailijan markkinaosuuksia eri markkina-alueilla, taloudellista tilaa, tuottavuutta ja tehokkuutta sekä kustannus- ja tuotekilpailukykyä markkinoilla. Organisaatorakenteet, markkinakäyttäytyminen ja tuotevalikoima puolestaan kertovat kilpailijan toimintatavoista. Kilpailijan päämääriä ja strate-

gioita ilmentävät esimerkiksi tuotekehityksen suuntaaminen sekä investointi- ja laajentumissuunnitelmat. Kilpailijan resursseihin kuuluvat aineelliset ja aineettomat resurssit kuten koneet ja laitteet, henkilöstö, raaka-aineet ja tuotekehitys. (Pirttilä 2000, 75–76.)

KUVIO 2. Kilpailijan ”kokovartalokuvaan” eri elementit (Pirttilä 2000, 75)

Aaker (1992) on määritellyt Järvenpään, Partasen ja Tuomelan kirjassa seitsemän strategisen kilpailija-analyysin kohdetta (kuvio 3). Aaker nostaa kilpailija-analyysin elementeistä edellisten lisäksi esille mm. kulttuurin sekä markkinoilta poistumisen esteet. Taloushallinnon aluetta edustavat kustannusrakenne sekä koko, kasvu ja kannattavuus suorituskyvyn kuvaajina. (Järvenpää ym. 2001, 270–272.)

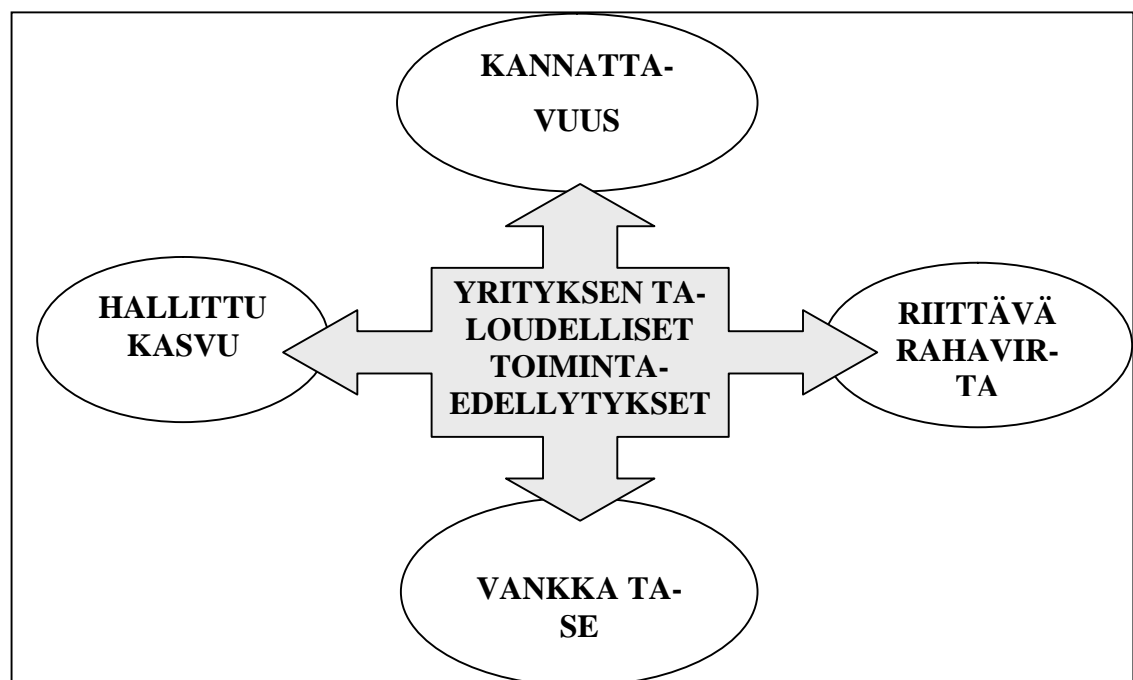

KUVIO 3. Strategisen kilpailija-analyysin kohteet Aakerin (1992) mukaan.

2.3 Tilinpäätösanalyysi kilpailijatiedon lähteenä

Kilpailijoiden nykyisen tilan ja taloudellisen suorituskyvyn arvioinnissa tilinpäätöksellä ja tunnusluvuilla on merkittävä rooli. Tilinpäätöksestä saatavat tunnusluvut ovat helposti laskettavissa ja tämän vuoksi tilinpäätösanalyysin käyttö on helppoa verrattuna muuhun kilpailijatiedon keräämiseen. Tunnuslukuja on myös käytetty jo pitkään, mikä mahdollista toimialavertailun. (Järvenpää ym. 2001, 187.)

Yrityksen taloudellisten toimintaedellytysten mittaamisen painopiste riippuu siitä, mikä yrityksen sidosryhmä tuloksia käyttää (Leppiniemi & Leppiniemi 2007). Vertailtaessa yritystä kilpailijoihin pyritään analysoimaan yrityksen toimintaedellytysten kokonaisuutta. Yrityksen taloudellinen tila muodostuu kolmesta perustekijästä eli kannattavuudesta, vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta. Hyvä kannattavuus on liiketoiminnan perusta ja mahdollistaa riittävän rahavirran, joka on edelleen perustana vahvalle taseelle eli riittävälle vakavaraisuudelle ja maksuvalmiudelle. Nämä yhdessä muodostavat pohjan neljännelle tekijälle eli kyvyille kasvaa (kuvio 4). (Salmi 2004, 246–247.) Terveellä, hallitulla kasvulla puolestaan tarkoitetaan sitä, että yritys pystyy tuottamaan kasvun vaatiman rahoituksen riittävässä määrin omalla liiketoiminnallaan (Salmi 2004, 219).

KUVIO 4. Yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset (Salmi 2004, 247).

Nopeasti kasvavilla markkinoilla markkinaosuuden lisääminen tai menettäminen tai kypsillä markkinoilla vähäisetkin muutokset hintakilpailukykyyn vaikuttavissa teki-jöissä voivat osoittaa merkittäviä uhkia ja mahdollisuuksia. Myös erilainen rahoitusra-kenne ja sen myötä pääomakustannukset saattavat olla tärkeä suorituskyvyn selittäjä. (Järvenpää ym. 2001, 272.)

Jos kilpailijayrityksen jaettavissa oleva oma pääoma on suuri tai kasvaa huomattavas-ti, on se mahdollinen merkki siitä, että yritys aikoo investoida tulevaisuudessa toimin-tansa tehostamiseksi ja kasvattamiseksi (Salmi 2004, 142). Hyvää omavaraisuutta voidaan pitää kilpailuetuna etenkin silloin kun korkotaso on korkea. Omavarainen yritys pystyy kehittämään toimintojaan eikä ole niin riippuvainen vieraan pääoman saatavuudesta kuin ennestään velkainen yritys. Luotonantajille korkea omavaraisuus on signaali annetun rahoituksen turvatusta takaisin saannista. (Salmi 2004, 147–148.) Tilinpäätössiirrot, vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero kilpailijan tilinpäätök-sessä ovat merkkejä siitä, että verotuksen vuoksi tulosta on pyritty pienentämään. Ne antavat siten viitteitä yrityksen menestymisestä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2007.)

Laitinen ja Laitinen (2004) ovat listanneet kysymyksiä, joiden perusteella voi arvioida yrityksen toiminnan tuloksia ja kriisiriskiä tilinpäätöstietojen perusteella. Näitä kysy-myksiä ovat:

- Onko taloudellinen yleiskunto heikko tai heikkenemässä?
- Onko yritys tehnyt suuria investointeja ilman, että tulot ovat vastaavasti kas-vaneet?
- Onko yritys kasvanut liian nopeasti kannattavuuden kustannuksella?
- Onko yrityksen kehitys ollut epävakaa?
- Mikä on yrityksen sopeutumiskyky?
- Mitkä ovat sisäiset ja ulkoiset riskitekijät?
- Kestääkö yritys mahdolliset riskit? (Laitinen & Laitinen 2004, 217.)

Jos tuloslaskelmassa kulut jaettaisiin edelleenkin muuttuviin ja kiinteisiin kustannuk-siin, voitaisiin niiden suhteellisten osuuksista saada selville kilpailijan mahdollisuudet sopeuttaa toimintaa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Jos kilpailijayrityksellä on vähän olemassa olevaan toimintaan sitoutuneita kiinteitä kustannuksia verrattuna muihin yrityksiin, esimerkiksi alihankinnan tai väliaikaisen työvoiman johdosta, se kykenee

reagoimaan muutoksiin herkemmin. (Järvenpää ym. 2001, 272.) Myös pysyvien ja vaihtuvien vastaavien välinen suhde kuvastaa yrityksen muuntautumiskykyisyyttä ja joustavuutta. Mitä sidotummassa muodossa yrityksen varat ovat, sen vähäisempi on sen joustavuus. (Leppiniemi & Leppiniemi 2007.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena eli laadullisena tapaustutkimuksena. Kvalitatiivinen tutkimus aloitetaan kysymyksen asettelulla, mutta varsinaisia alkuhypooteeseja siinä ei yleensä ole. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen määrään tapauksia ja pyritään analysoimaan ne mahdollisimman perusteellisesti (Eskola & Suoranta 2001, 18–20.) Liiketaloustieteissä laadullisen tutkimusotteen päämääränä ei niinkään ole yritysten toiminnan selittäminen ja kontrollointi vaan yritysten toiminnan ymmärtämisen lisääminen erittelemällä laadullista aineistoa. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 16.)

Laadullisessa aineistossa tarvitaan taustateoria, jota vasten aineistoa tarkastellaan ja tulkintateoria, joka ohjaa tutkijan valintoja siitä, mitä aineistosta etsii (Eskola & Suoranta 2000, 81–82). Kvalitatiivisesta tutkimuksesta kuten myös tapaustutkimuksesta saatava tieto kohdistuu joukkoon tutkimuskohteita. Ne tuottavat yksityiskohtaista tietoa, mutta tutkimuksen yleistettävyyttä vähenee. (Patton 1990, 14.)

3.2 Tutkimuksen tavoitteet ja aineisto

Työn päämääränä oli tuottaa tietoa toimeksiantajan tulevaisuuden suunnittelua ja toiminnan järkevöittämisestä varten. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään tilinpäätösanalyysin avulla miten tutkittavien yritysten taloudellinen tila on kehittynyt tarkasteltavan ajanjakson aikana ja mikä on kyseisten yritysten kilpailuasema tällä hetkellä.

Tutkimusaineistona käytettiin toimeksiantajayrityksen tilinpäätösten lisäksi Patentti- ja rekisterihallituksesta saatavissa olleita neljän kilpailijan tilinpäätösaineistoja vuosil-

ta 2004, 2005 ja 2006. Tutkittaviksi yrityksiksi valittiin toimeksiantajan nimeämät neljä kilpailijaa samalta markkina-alueelta. Yritysten keskinäisen vertailun lisäksi apuna käytettiin Finnveran julkaisemaa toimialatilastoa. Tuloksia verrattiin myös Viherympäristöliiton tekemän suhdannekyselyn (Vihersuhdanne 2006) ja lehtiartikkeleiden antamaan kuvaan viherrakennusalan kehityksestä ja tulevaisuuden näkymistä.

3.3 Tilinpäätösanalyysin toteuttaminen

Virallinen tilinpäätös, sen liitetiedot ja muu käytettävissä oleva informaatio muodostavat tilinpäätösanalyysin perustan. Tilinpäätöksen oikaisemisen lähtökohtana on tarve muuttaa tilinpäätöstietoa niin, että se parhaiten palvelee analyysin tekijän tarkoitusta. Analyysissä arvioidaan tilinpäätöksen eriä uudelleen ja otetaan kantaa erien ryhmittelyyn toimintakauden tulosta, taloudellista asemaa ja maksuvalmiutta määritettäessä. Analyysi kohdistuu tilintarkastettuun tilinpäätökseen ja lähtökohtana pidetään sitä, että tilinpäätös on oikein laadittu eikä sen oikeellisuutta kyseenalaisteta. Oikaisuna ei siis esitetä vääristä kirjaustavoista johtuvia korjauksia. Oikaisuja aiheuttaa sen sijaan esimerkiksi omaisuuserien erilaiset arvostustavat. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2002, 7.)

Tilinpäätösanalyysin oikaisujen tarkoituksena on saattaa yritysten tilinpäätökset mahdollisimman vertailukelpoisiksi. Tämä edellyttää, että eri vuosille ja eri yrityksille suoritetaan samat oikaisutoimenpiteet. Vuoden 1997 lopussa annettujen uuden kirjanpitolain ja -asetuksen seurauksena suomalaisten yritysten tilinpäätösnormisto muutettiin EU:n tilinpäätösdirektiivin mukaiseksi. Tilinpäätösnormisto tiukentui ja siksi myös tilinpäätösten oikaisutarve väheni. Vaikka yritykset voivat edelleen käyttää vaihtoehtoisia menetelmiä, eivät taloudelliset vaikutukset ole yhtä merkittäviä kuin aikaisemmin. (Niskanen & Niskanen 2003, 60.)

Viralliset tilinpäätökset käytiin läpi yleiskuvan saamiseksi yrityksistä ja mahdollisen oikaisutarpeen havaitsemiseksi. Tämän jälkeen tilinpäätökset syötettiin Navita Yritysmalli -ohjelmaan, joka laskee oikaistun tilinpäätöksen pohjalta tunnusluvut. Navitasta tilinpäätökset siirrettiin Excel -ohjelmaan ja muotoiltiin noudattamaan Yritystutkimusneuvottelukunnan (YTN) suosittamaa mallia ja niistä laskettiin prosentuaalinen tilinpäätös sekä laadittiin epäsuorarahoituskalkelma. Liitteissä 1 ja 2 on esitetty YTN:n

(2002) suositusten mukainen oikaistun tuloslaskelman kaava ja tärkeimpiä tilinpäätösten vertailtavuuden saavuttamiseksi tarvittavia oikaisuja.

Navita -ohjelman ja YTN:n (2002) suositusten mukaiset tunnuslukukaavat ja niiden antamat arvot poikkesivat joidenkin tunnuslukujen kohdalla toisistaan, mutta antoivat tässä tutkimuksessa käytettyjen tunnuslukujen osalta samat tulokset. Tunnuslukujen esittelyssä käytetään YTN:n käyttämiä kaavoja.

3.4 Tunnusluvut

Tilinpäätöksestä voidaan laskea hyvinkin paljon erilaisia tunnuslukuja. Käytännön tilinpäätösanalyysissä ongelma on olennaisten tunnuslukujen valinta (Salmi 2004, 91). Tunnusluvun on oltava validi eli sen on mitattava sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata ja sen on oltava lisäksi myös reliaabeli eli luotettava (Salmi 2004, 104).

Mittarina toiminnan laajuudelle ja kasvulle käytettiin liikevaihdon kehitystä. Kilpailuaseman määrittämiseksi pyrittiin selvittämään yrityksen taloudellisten toimintaedellytysten kokonaisuus, johon kuuluivat kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Lisäksi selvitettiin yritysten liikevaihdon todellisen ja hallitun kasvunopeuden välinen ero.

3.4.1 Toiminnan laajuus

Koska kulut ja markkinat yleensä kasvavat, markkinaosuudestaan kiinni pitävän yrityksen on pakko kasvaa pitkällä aikavälillä ainakin toimialansa kasvun verran (Salmi 2004, 100). Tavanomaisin yrityksen toiminnan volyymin mittari on liikevaihto. Kirjanpitoasetuksessa liikevaihto on määritelty bruttoperusteisesti, jotta luku olisi mahdollisimman vertailukelpoinen eri yritysten kesken. Liikevaihdon merkitys ja sisältö vaihtelevat kuitenkin eri toimialoilla ja esimerkiksi niillä toimialoilla, joilla on paljon läpikulkulaskutusta, liikevaihto ei sovellu yritysten välisen toiminnan laajuusvertailun perustaksi. (Leppiniemi & Leppiniemi, 2007.)

3.4.2 Kannattavuus

Kannattavuutta voidaan mitata tilinpäätöksestä kahden tyyppisillä mittareilla, voittoprosenteilla ja pääoman tuottoprosenteilla. Liikevoitto (-tappio) on virallisen tuloslaskelman ensimmäinen välitulos, joka kertoo varsinaisen liiketoiminnan tuoton ennen rahoituseriä ja veroja. Liiketulos saadaan, kun liikevoittoon tehdään tarvittavat oikaisut, joita voivat olla esimerkiksi palkka-oikaisu ja liiketoiminnan muista tuotoista tehdyt siirrot satunnaisiin eriin. (YTN 2002, 57.)

$$\text{Liiketulos-\%} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Liiketulosprosentti sopii yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen, toimialan sisäiseen vertailuun ja jopa eri toimialojen vertailuun. Liiketulosprosentille on seuraavat YTN:n antamat tavoitearvot: yli 10 % hyvä, 5–10 % tyydyttävä, alle 5 % heikko. (YTN 2002, 57.)

Pääoman tuottoa mittaavilla tunnusluvuilla suhteutetaan yrityksen saavuttama tulos sen käytössä olleisiin resursseihin, jota ei tehdä tulosrakenteen tunnuslukuja laskettaessa (Leppiniemi & Leppiniemi 2007). Kokonaispääoman tuottoprosentin avulla verrataan tulosta ennen rahoituskuluja ja veroja yritystoimintaan sitoutuneeseen pääomaan. Navita -ohjelmassa ollut ROI -prosentti (Tunnuslukujen laskentakaavat 2007) antoi saman tuloksen kuin YTN:n kokonaispääoman tuotto -kaava, vaikka ROI yleensä tarkoittaa sijoitetun pääoman tuottoa.

$$\text{Kokonaispääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos+rahoituskulut+verot}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Kokonaispääoman tuottoprosentti on kannattavuuden mittari, johon yrityksen veronmaksupolitiikalla eikä yhtiömuodosta johtuvalla verotustekniikalla ei ole vaikutusta. Sen avulla voidaan mitata yrityksen kykyä tuottaa tulosta kaikelle toimintaan sitoutuneelle pääomalle. Tunnusluku on sijoitetun pääoman tuottoprosenttia käyttökelpoisempi erityisesti silloin, kun jakoa korolliseen ja korottomaan pääomaan ei voida var-

muudella tehdä, kuten oli tilanne tämänkin aineiston kohdalla. Kokonaispääoman tuotolle voidaan antaa seuraavia ohjearvoja: yli 10 % hyvä, 5- 10 % tyydyttävä, alle 5 % heikko. (YTN 2002, 58–60.)

3.4.3 Vakavaraisuus

Pääomarakenteen terveyden arviointi kohdistuu taseen oman ja vieraan pääoman suhteeseen. Vakavaraisella yrityksellä on omaa pääomaa niin paljon, että se kykenee selviytymään vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen korkokuluista huonoinakin aikoina ilman, että liiketoiminnan jatkuvuus vaarantuu. Kaikissa markkinatilanteissa korkea omavaraisuusaste ei kuitenkaan ole pelkästään hyvä asia. Vieraalla pääomalla on omaa pääomaa pienempi tuotto vaatimus ja vieraan pääoman korot ovat myös verotuksessa vähennyskelpoisia. Velkaantumisen vipuvaikutuksen seurauksena velkaantumisen kasvaessa odotettavissa oleva osakekohtainen tuotto kasvaa. Velkaantumisen myötä kuitenkin myös riskit kasvavat. (Niskanen 2003, 130.) Siten omavaraisuustavoitteeseen vaikuttavat yrityksen kasvutavoitteet ja omistajien strategia sen suhteen, halutaanko hyvää tuottoa suurella riskillä vai onko päämääränä riskitön tuotto. (Salmi 2004, 142–143.)

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{Oikaistu omapääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$$

YTN on antanut omavaraisuusasteelle seuraavia ohjearvoja: yli 40 % hyvä, 20–40 % tyydyttävä, alle 20 % heikko. (YTN 2002, 63.)

Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää yritykseltä hyvää liike tulosta vieraan pääoman velvoitteista selviämiseksi (YTN 2002, 63). Eri toimialoja edustavat yritykset poikkeavat yleensä toisistaan kustannus- ja taserakenteeltaan ja tarvitsevat eri suhteissa vierasta pääomaa. Myös niiden luotonsaantimahdollisuudet ja tietyn liikevaihdon tuottamiseen tarvittavien investointien määrät voivat poiketa. Tämän vuoksi suhteellista velkaantuneisuutta voidaan luotettavasti vertailla vain saman toimialan yritysten kesken. (Niskanen & Niskanen 2003, 132.)

Suhteellinen velkaantuneisuus lasketaan kaavasta (YTN 2002, 63):

$$\text{Velka- \%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat-saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100$$

3.4.4 Maksuvalmius

Maksuvalmiudella eli likviditeetillä tarkoitetaan yrityksen kykyä hoitaa lyhytaikaiset maksusitoumukset ennen niiden erääntymistä. Se voi olla sekä dynaaminen että staattinen käsite. Dynaaminen maksuvalmius tarkoittaa tulorahoituksen riittävyyttä maksuvelvoitteiden hoitoon. Staattisessa maksuvalmiudessa verrataan nopeasti rahaksi muutettavan omaisuuden suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin. (YTN 202, 67.) Tilinpäätös ei ole paras mahdollinen perusta maksuvalmiuden tutkimiselle, koska yksittäiset tapahtumat voivat vaikuttaa paljon maksuvalmiuteen. Tämän vuoksi likviditeettiä koskevien johtopäätösten teossa tulee olla varovainen. (Leppiniemi & Leppiniemi, 2007.)

Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudella.

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus-osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma-lyhytaikaiset saadut ennakot}}$$

YTN on antanut quick ratiolle seuraavat ohjearvot: yli 1 hyvä, 0,5–1 tyydyttävä, alle 0,5 heikko. (YTN 2002, 67.) Koska quick ratio on staattinen tunnusluku, on rahoituksen riittävyttä hyvä tarkastella myös dynaamisen maksuvalmiuden kautta eli rahavirran riittävyyden kautta. Tämä tehtiin rahoituslaskelman avulla (ks. luku 3.6).

3.4.5 Hallittu kasvu

Yleisin kasvua mittaava tunnusluku on liikevaihdon muutosprosentti (Aho & Rantanen 1993, 60).

$$\text{Liikevaihdon muutos, \%} = \frac{\text{Liikevaihdon muutos (12 kk)}}{\text{Liikevaihto edellisellä kaudella (12 kk)}} \times 100$$

Jos yritys on kasvattanut liikevaihtoaan enemmän kuin kilpailijansa, se todennäköisesti merkitsee myös sitä, että yritys on kasvattanut markkinaosuuttaan ja parantanut kilpailuasemaansa (Aho & Rantanen 1993, 60–61).

Hallitulla kasvulla tarkoitetaan sellaista kasvua, jonka yritys pystyy toteuttamaan niin, että sen ei tarvitse hankkia uutta vieraan tai oman pääoman ehtoista rahoitusta. Niskanen ja Niskanen (2003) esittävät hallitulle kasvulle seuraavan kaavan:

$$\text{Hallittu kasvu} = \text{Oman pääoman tuottovaatimus} \times (1 - \text{Osingonjakosuhte})$$

Oman pääoman tuottovaatimus lasketaan suhteuttamalla tilikauden voitto omaan pääomaan ja osingonjakosuhte lasketaan suhteessa nettotulokseen. (Niskanen & Niskanen 2003, 251.)

$$\text{Oman pääoman tuotto- \%} = \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääöma}} \times 100$$

$$\text{Osinkosuhte, \%} = \frac{\text{Osinko}}{\text{Nettotulos}} \times 100$$

Tarkemmin oman pääoman tuotto voidaan eritellä seuraavan kaavan avulla:

$$\text{Oman pääoman tuotto- \%} = \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Liikevaihto}} \times \frac{\text{Liikevaihto}}{\text{Taseen loppusumma}} \times \frac{\text{Taseen loppusumma}}{\text{Oma pääöma}}$$

Hallitun kasvunopeuden arvioimisella haluttiin selvittää se, onko yrityksillä selkeitä eroja todellisen liikevaihdon kasvunopeuden ja hallitun kasvunopeuden ja välillä ja jos on, minkä suuntaisia erot ovat. Hallitun kasvun määrittämisen lähtökohtana on se, että hyvä kannattavuus ja nopea pääoman kierto lisäävät liikevaihdon kasvuvaraa ilman rahoitustarpeiden kasvua. Yritys voi kasvaa myös sitä nopeammin mitä enemmän vierasta pääömaa se käyttää. Lähtökohta oletuksia ovat myös, että suurin osa taseen eristä

kasvaa jatkossakin suhteessa liikevaihtoon ja rahoitustarpeen oletetaan kasvavan suorassa suhteessa liikevaihtoon. Myös osingon jakosuhteen oletetaan säilyvän samana vuodesta toiseen. Näiden oletusten vuoksi hallitun kasvun tuloksia voidaan pitää vain suuntaa antavina. (Niskanen & Niskanen 2003, 252–253.)

3.5 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Rakenteellinen tuloslaskelma, jossa tärkeimmät tuloslaskelman rivit on suhteutettu liiketoiminnan tuottoihin, on hyödyllinen kilpailijavertailussa, koska sillä saadaan selville erot yritysten tulosrakenteen eri osissa (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 109). Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös on tarpeellinen myös vertailtaessa hyvinkin erikoisten yritysten kustannus- ja taserakenteita toisiinsa, koska siinä tuloslaskelman erät suhteutetaan liikevaihtoon ja taseen erät taseen loppusummaan. Tämän avulla voidaan arvioida esimerkiksi sitä kuinka eri kustannuserät kehittyvät suhteessa liikevaihtoon. (Niskanen 2003, 87.)

Prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä käytettäessä on kuitenkin huomattava, että yhden erän huomattava kasvu tai pienentyminen voi muuttaa muiden erien prosentuaalisia osuuksia, vaikka absoluuttista muutosta ei olisi tapahtunutkaan. Arvokkainta prosenttilukumuotoisesta tilinpäätöksestä saatava tieto on silloin, kun se voidaan yhdistää esimerkiksi tilinpäätöksen liitetiedoista tai vuosikertomuksesta saatavaan tietoon. (Niskanen 2003, 89–90.)

3.6 Epäsuorarahoituslaskelma

Rahavirtapohjaista rahoituslaskelmaa voidaan käyttää myös yritysten välisessä vertailussa, koska laskelmassa eliminoiduu erilaisten arvostus- ja jaksotusratkaisujen vaikutus. Rahoituslaskelman avulla voidaan arvioida yrityksen taloudellisen tilanteen, erityisesti rahoitusaseman ja rahoitusrakenteen, mm. vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden muutoksia. (Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta 2007.)

Liiketoiminnan rahavirta osoittaa, missä määrin yritys on pystynyt tilikauden aikana liiketoiminnan avulla tuottamaan rahavaroja toimintaedellytystensä säilyttämiseen, tuoton maksamiseen oman pääoman sijoittajille, uusien investointien tekemiseen ja

lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta. Investointien rahavirrat kuvaavat sitä rahavarojen käyttöä, jonka yritys on tehnyt tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä. Rahoituksen rahavirta kuvaa oman ja vieraan pääoman muutoksia tilikauden aikana. (Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta 2007.)

Tässä työssä käytettiin epäsuoraa rahoituslaskelmaa. Siinä liiketoiminnan nettorahavirta määritellään oikaisemalla tuloslaskelman erää voitto ennen satunnaiseriä esimerkiksi poistoilla ja käyttöpääoman muutoksella (Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta 2007). Epäsuoran rahalaskelman malli on esitetty liitteessä 3. Rahoituslaskelmat tehtiin vuosille 2005 ja 2006, mikäli se oli mahdollista.

Rahavirran riittävyys minimivaatimus on, että liiketoiminnan rahavirta on positiivinen. Jos se ei ole, yrityksen pitää rahoittaa juokseva toimintansa esimerkiksi olemassa olevilla rahavaroilla, ottamalla velkaa tai myymällä omaisuuttaan. Kun liiketoiminnan rahavirrasta vähennetään pakolliset kassamenot, kuten korvausinvestoinnit ja lainanlyhennykset, jäljelle jäävä rahavirta on yrityksen vapaassa käytössä laajenemiseen, sijoituksiin, osingonjakoon jne. Mitä suurempi jäljelle jäävä osuus on, sitä paremmat mahdollisuudet yrityksellä on käyttää hyväkseen eri mahdollisuuksia liiketoimintansa kehittämiseen. (Salmi 2004, 182.)

3.7 Toimialavertailu

Toimiala-analyysit tehdään yksittäisiä yrityksiä koskevien analyysien yhdistelmänä. Analyysejä voidaan käyttää arviointikriteereinä, kun halutaan esimerkiksi suhteuttaa yrityksen sijoitus- ja luottokelpoisuus yrityksen toimialaan. Vertailussa voidaan tehdä johtopäätöksiä kuitenkin vain rajoitetussa määrin, koska monet toimialat toimivat kokonaisuudessaan hyvin tai huonosti. Huonolla toimialalla hyvin sijoittuva yritys ei ole välttämättä hyvä ja päinvastoin. (Salmi 2004, 200.) Toimialavertailussa yrityksen saamia arvoja verrataan toimialatilastoista saataviin lukuihin.

Toimialatilastot saatiin Finnveralta, joka laatii tilastot kunkin vuoden tilastoissa olleiden asiakkaidensa mukaan. Virallisia tilinpäätöksiä on oikaistu ja tunnusluvut on laskettu Yritystutkimusneuvottelukunnan antamien suositusten mukaan. (Finnvera 2007.)

4 KILPAILIJOIDEN ANALYSOINTI

4.1 Yritysaineisto ja oikaisut

Tutkimusaineistona käytettiin toimeksiantajayrityksen tilinpäätösten lisäksi PRH:sta saatavissa olleita neljän kilpailijan tilinpäätösaineistoja vuosilta 2004, 2005 ja 2006. Toimeksiantaja ja kilpailijat nimettiin yrityksiksi A, B, C, D ja E satunnaisessa järjestyksessä. Yritysten oikaistut tilinpäätökset on esitelty liitteissä 4–8.

Kaikki yritykset olivat yhtiömuodoltaan osakeyhtiöitä sekä liikevaihdoltaan samaa kokoluokkaa. Henkilöstön lukumäärä vaihteli yrityksissä 4–10. Henkilöstömäärän ilmoittamisperusteet kuitenkin vaihtelivat ja yksi yritys ei ollut ilmoittanut työntekijämääräänsä.

Yritys A:n tilikausi päättyi 31.12, joten sen vuoden 2006 tilinpäätöstä ei ollut vielä tutkimuksen aloitushetkellä käytettävissä. Yritys C oli käyttänyt vuoden 2006 tilinpäätöksessään pienten kirjanpitovelvollisten mahdollisuutta lyhentää tuloslaskelmaansa. Tällöin tuloslaskelmassa ei kerrota liikevaihtoa vaan se alkaa bruttotuloksella, jossa yhdistetään kululajikohtaisen tuloslaskelman viisi ensimmäistä erää. Tämän seurauksena bruttotuloksesta lähtevän tuloslaskelman perusteella ei ole mahdollista esittää liikevaihtoon suhteutettuja tunnuslukuja. Tuloslaskelman lyhentämismahdollisuudella suojellaan pienimpien kirjanpitovelvollisten liikesalaisuuksia (Leppiniemi & Leppiniemi 2007). Lisäksi C:n vuoden 2006 tilikausi oli vain 9 kk ja siis myös päättyemisajankohdaltaan erilainen. Toiminnan kausiluonteisuuden vuoksi myös tämä aiheutti vertailtavuusongelman. C:n vuoden 2006 tilikautta käytettiin kuitenkin hyväksi viimeaikaisen kehityksen arvioimisessa siltä osin kuin käyttö oli mahdollista. C:n tuloslaskelma ja tase vuodelta 2006 on esitetty liitteessä 9.

Tilinpäätösten oikaisut olivat hyvin pieniä, koska tarvittavia lisätietoja oikaisujen tekemiseen ei ollut saatavissa. Poistot ovat merkittävä tulokseen vaikuttava erä, jonka mitoittamiseen tilinpäätättäjä voi vaikuttaa. Analysoiduilla yrityksillä koneet ja kalusto muodostivat suurimman yksittäisen pysyvien vastaavien ryhmän lukuun ottamatta B:tä, jolla rakennukset ja rakennelmat muodostivat suurimman ryhmän. Oikaisuihin ei poistojen osalta ollut aihetta. Koneiden ja kaluston osalta kaikki yritykset käyttivät

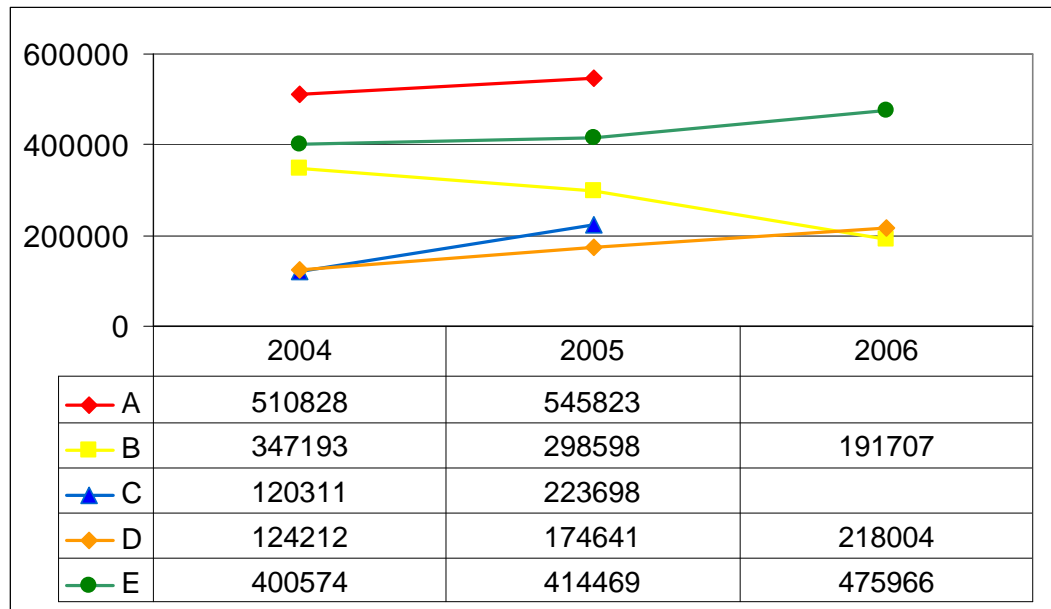
elinkeinoverolain sallimaa enimmäismäärää eli 25 % menojäännöspoistoa. Myös rakennusten ja rakennelmien poistotavat noudattivat EVL:n säännöksiä (7 % ja 20 % menojäännöspoistot). Pienkaluston ja aineettomien oikeuksien osalta oli sovellettu EVL:n mukaista vaikutusaikaan perustuvaa tasapoistoa.

Myös esimerkiksi yrityksissään työskentelevien omistajien mahdollista alipalkkaa ei pystytty aineiston perusteella päättelemään eikä palkkaoikaisun tarpeellisuuteen pystytty ottamaan kantaa. Yritys A käytti leasingrahoitusta ja ainoa oikaisu olikin leasingvastuukannan lisääminen A:n taseeseen.

4. 2 Tunnuslukuanalyysi

4.2.1 Toiminnan laajuus

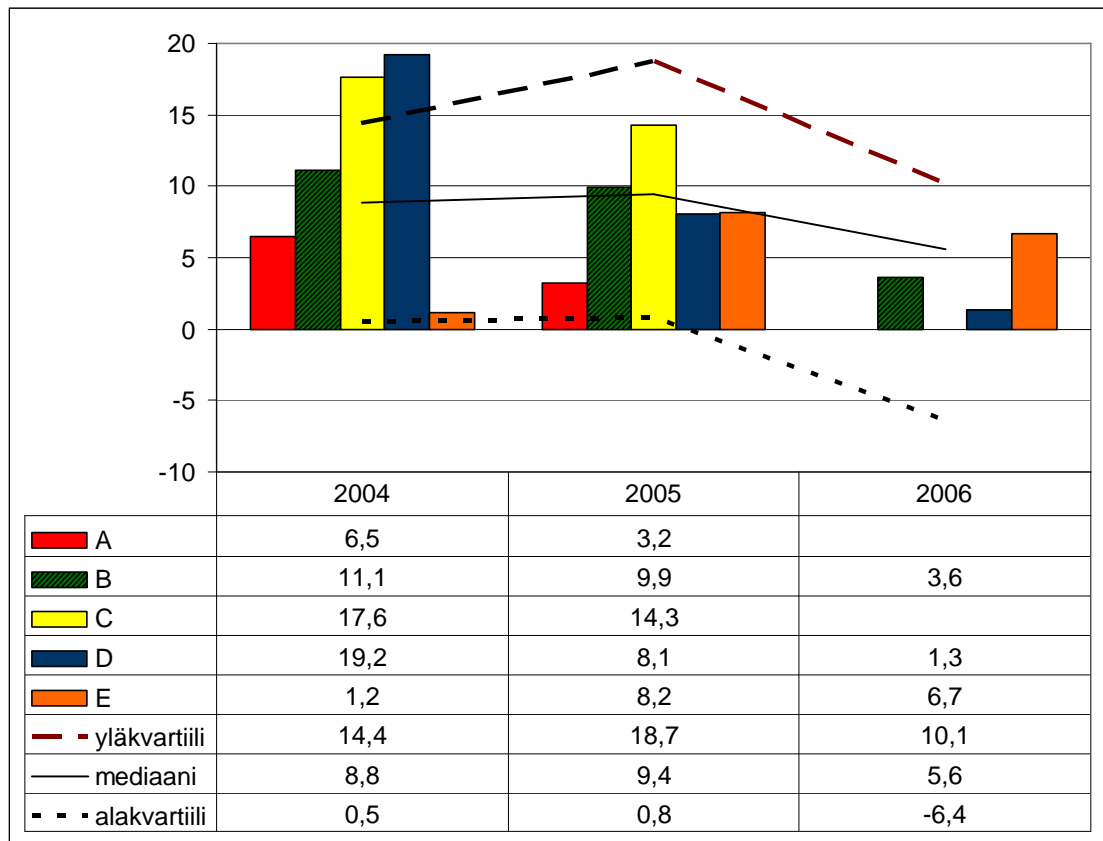
Yritysten liikevaihdon kehitys on esitetty kuviossa 5. Kaikkien muiden paitsi B:n liikevaihto kasvoi tutkittuna ajanjaksona ja liikevaihdon muutostrendit olivat kaikilla yrityksillä tasaisia. Suurin liikevaihto oli A:lla. D ohitti B:n liikevaihdoltaan vuoden 2006 aikana, vaikka vielä vuonna 2004 se oli liikevaihdoltaan selvästi pienempi.

KUVIO 5. Liikevaihto

4.2.2 Kannattavuus

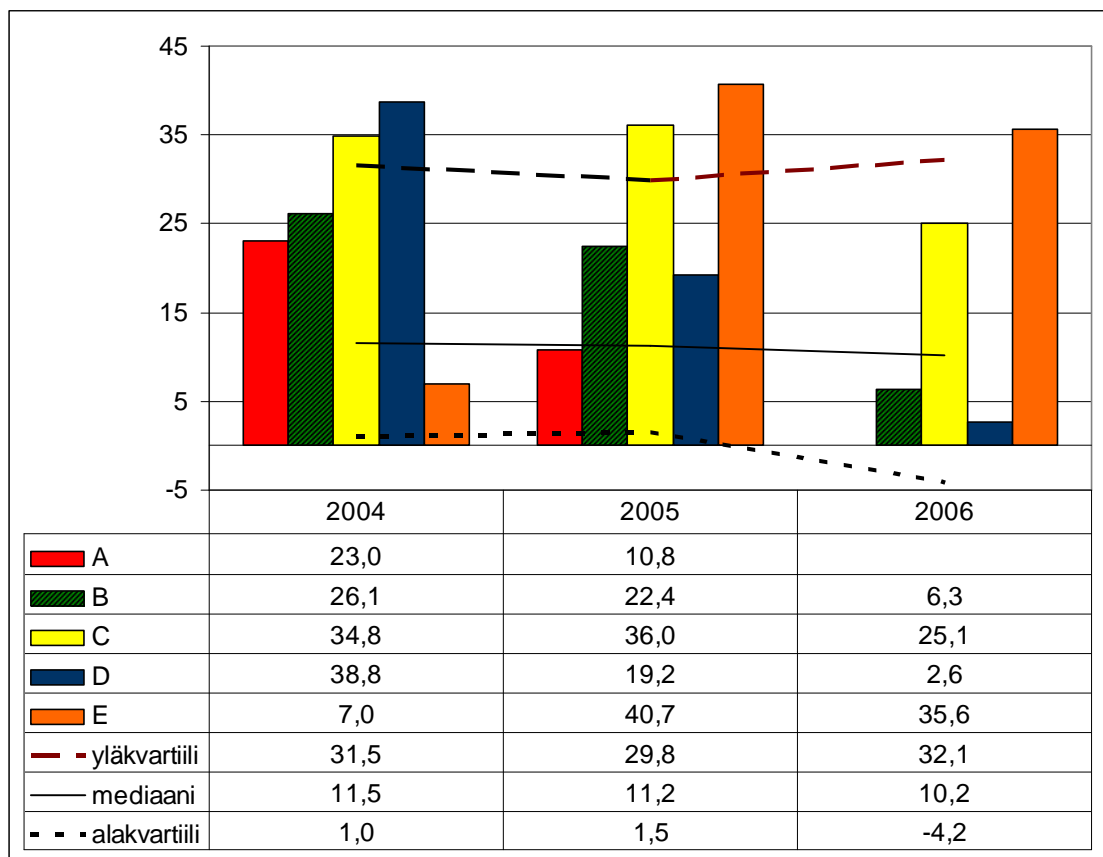
Liiketalosprosentilla mitattuna yritysten kannattavuus on ollut YTN:n ohjearvojen mukaan hyvä vuonna 2004 B:llä, C:llä ja D:llä (kuvio 6). D:n ja C:n liiketalosprosentti oli jopa yli yläkvartiilin. Ainoastaan E:llä liiketalos jäi heikoksi. Tämän jälkeen kaikkien muiden paitsi E:n liiketalos on laskenut. Liitetietojen mukaan E:n vuoden 2004 tilikauteen sisältyi uudelleenjärjestelyjä, joissa E:n yhden omistajan toiminimi yhdistettiin varoineen ja velkoineen E:hen. Muutokset ovat saattaneet vaikuttaa E:n kannattavuuteen, joka oli selvästi alempi kuin seuraavina vuosina. B:n ja D:n liiketalos aleni vuonna 2006 heikoksi. Liiketalosprosentilla mitattuna toimialan kannattavuus kasvoi vuodesta 2004 vuoteen 2005, mutta on sen jälkeen laskenut.

KUVIO 6. Liiketalosprosentti

Myös kokonaispääoman tuotolla mitaten yritysten kannattavuus E:tä lukuun ottamatta on ollut hyvällä tasolla vuonna 2004 ja vuonna 2005 myös E:n kannattavuus nousi hyväksi (kuvio 7). Kokonaispääoman tuottoa arvioitiin myös C:n vuoden 2006 tilinpäätöksestä, mutta tilikauden poikkeuksellisuuden vuoksi sitä voi pitää vain suuntaa antavana. Sen mukaan C:n ja E:n kannattavuus laski vuodesta 2005 vuoteen 2006, mutta säilyi silti hyvällä tasolla. Kuten liiketulosprosentilla mitattuna, myös kokonaispääoman tuotto prosentoin mukaan D:n kannattavuus putosi heikoksi vuonna 2006. B:n kokonaispääoman tuotto alentui vuonna 2006 tyydyttävän alarajalle.

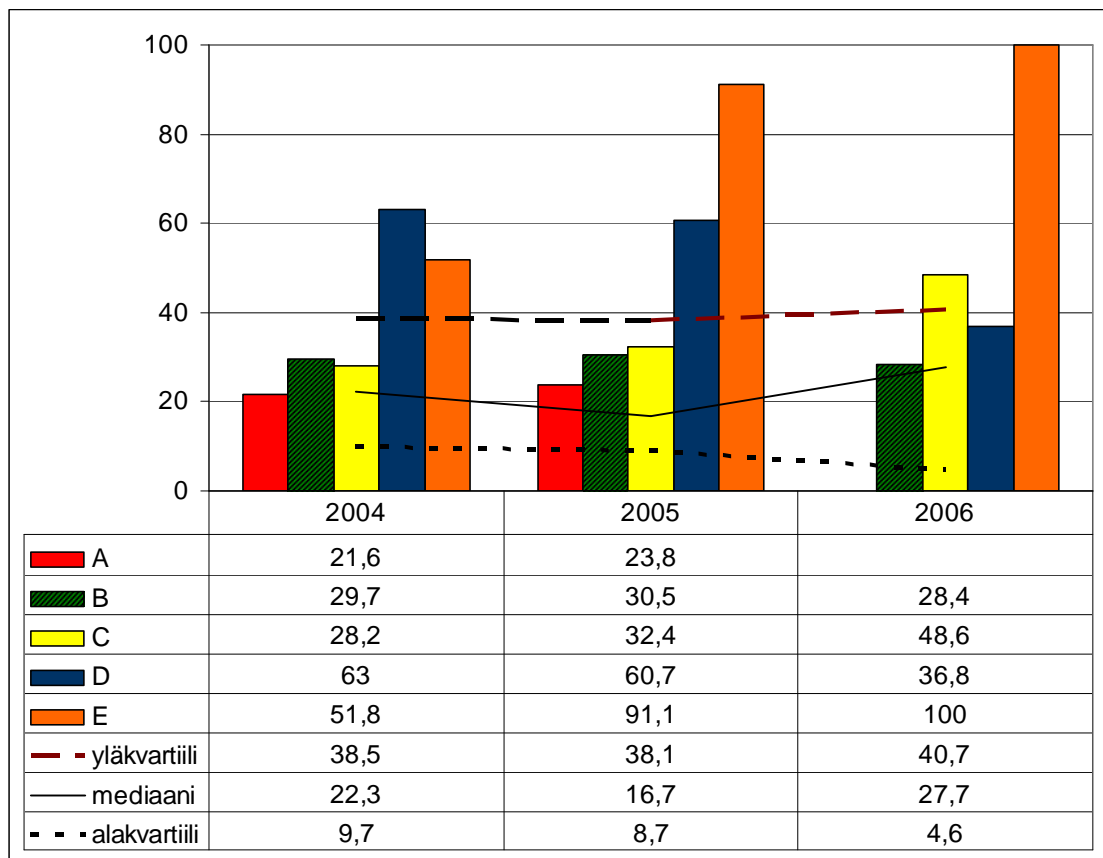
Parhaiten kuvan yritysten keskinäisestä järjestyksestä saa vuodelta 2005, jolta on vertailukelpoiset tulokset kaikilta yrityksiltä. Sekä liiketulosprosentin että kokonaispääoman tuoton perusteella huonoiten kannattavia olivat A ja D. Taseeltaan pieni E sijoitui paremmin vertailtaessa kannattavuutta kokonaispääoman tuotto prosentoin perusteella kuin vertailtaessa liiketulosprosentin mukaan.

KUVIO 7. Kokonaispääoman tuotto prosentti

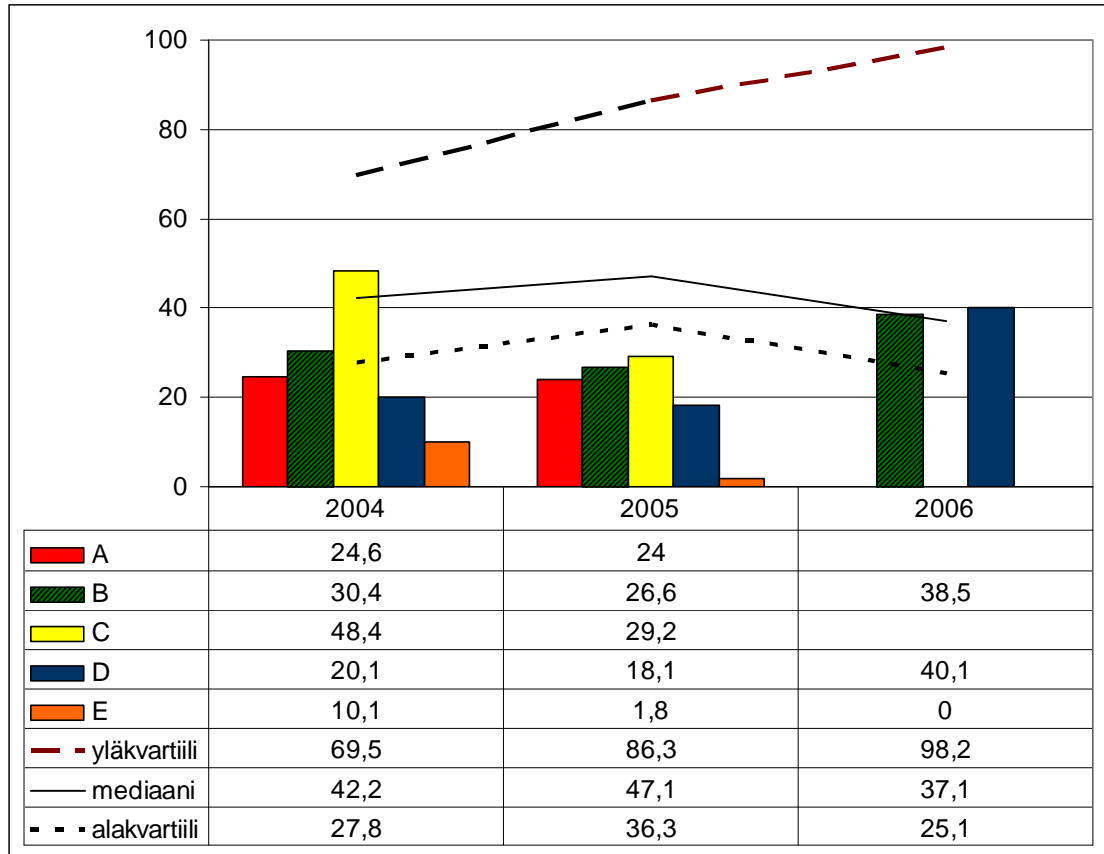
4.2.3 Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna kaikki seudun yritykset olivat vähintään tyydyttävällä tasolla vuonna 2005 ja myös lähellä tai yli toimialan mediaaniarvon (kuvio 8). Suhteellisesti vähiten vierasta pääomaa oli tuolloin E:llä, jonka omavaraisuusaste nousi koko tarkasteluajanjakson ja vuoden 2006 tilinpäätöksen mukaan se oli täysin velaton. Pienin oman pääoman osuus taseesta on ollut A:lla, jonka omavaraisuus on ollut koko ajan tyydyttävän alarajalla. Tasearvoihin perustuvaa omavaraisuusastetta pystyttiin arvioimaan myös C:n vuoden 2006 lyhennetyistä tilinpäätöstiedoista. Sen mukaan C on nostanut omavaraisuusasteensa tyydyttävältä hyvälle tasolta vuosien 2004–2006 aikana. Sen sijaan D:n omavaraisuusaste pienentyi tarkasteluajanjakson aikana ja B:llä pysyi suunnilleen samana.

KUVIO 8. Omavaraisuusaste, %

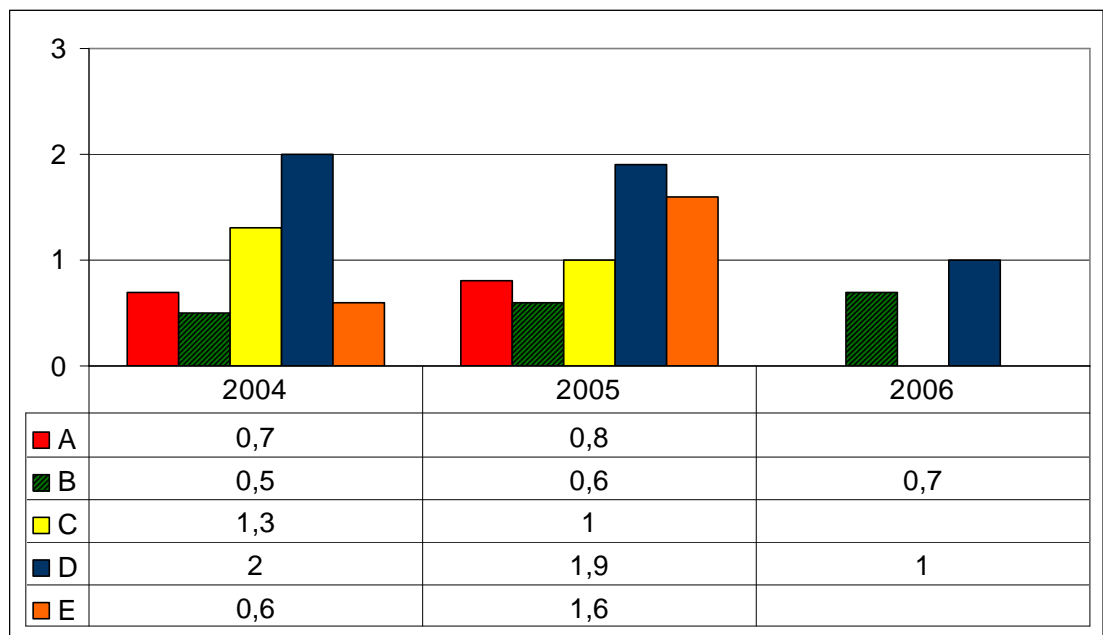
Kun vieraan pääoman määrä suhteutettiin liikevaihtoon, oli analysoitujen yritysten velkaisuus toimialaan nähden vuonna 2005 alle alakvartiilin (kuvio 9). Tämän jälkeen se on noussut B:llä ja D:llä ja laskenut E:llä.

KUVIO 9. Suhteellinen velkaantuneisuus, %

4.2.4 Maksuvalmius

Toimialatilastossa ei ollut quick ratio -tunnusluvulle vertailuarvoja, mutta YTN:n ohjearvojen mukaan C:n ja D:n maksuvalmius oli luokiteltavissa tyydyttäväksi tai hyväksi koko vertailujakson ajan (kuvio 10). E:llä ei ollut vuoden 2006 tilinpäätöksessä lyhytaikaista vierasta pääomaa, joten quick ratio -arvoa ei voitu laskea. Sen maksuvalmius oli siis kuitenkin silloinkin hyvä kuten myös vuonna 2005. A:n ja B:n maksuvalmius on ollut tarkasteluajanjaksolla tyydyttävällä tasolla vaihdellen 0,5–0,8.

KUVIO 10. Quick ratio

4.2.5 Hallittu kasvu

Taulukossa 1 on verrattu yritysten hallitun kasvun prosentteja todelliseen liikevaihdon kasvuun. C:n liikevaihdon kasvuprosentti oli hyvin korkea ja ylitti hallitun kasvun, mutta hyvä kannattavuus nosti myös C:n hallitun kasvun prosentin korkeaksi. Vuoden 2005 kasvuvauhdilla C tarvitsi kuitenkin ulkopuolista rahoitusta toimintaansa. Myös D:n hallitun kasvun nopeus oli alhaisempi kuin sen vuoden 2006 kasvu. Vasta 4 % liikevaihdon kasvuvauhdilla yritys olisi kyennyt rahoittamaan toimintansa pelkästään tulorahoituksella. A ja E pystyisivät kasvamaan nykyistä nopeamminkin ja silti turvaamaan nykyisen rahoitusrakenteensa. Pääoman kiertonopeus ja vieraan pääoman osuus koko pääomasta nostivat A:n hallitun kasvun nopeutta. E:n pääoman käytön

tehokkuus oli korkea verrattuna muihin kilpailijoihin ja koska E ei jakanut osinkoja, hallitun kasvun prosentti nousi korkeaksi siitä huolimatta, ettei E hyötynyt vieraan pääoman tuottamasta vipuvaikutuksesta.

TAULUKKO 1. Hallitun kasvun määrittämisen osatekijät ja hallitun kasvun vertailu tutkittujen yritysten todelliseen kasvunopeuteen.

Yritys	Tilikauden voitto/ liikevaihto	Koko pääoman kiertonopeus	Taseen loppusumma/ oma pääoma	Osingon- jakosuhte	Hallitun kasvun %	Liikevaihdon kasvu %
A*	2 %	3,2	4,2	32 %	15 %	7 %
B	2 %	1,9	3,5	78 %	3 %	-36 %
C*	10 %	2,3	3,1	22 %	56 %	86 %
D	1 %	1,6	2,7	0 %	4 %	25 %
E	5 %	4,8	1,0	0 %	24 %	15 %
* Vuosi 2005						

4.2 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Yritysten prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset on esitelty liitteissä 10–14. Henkilöstökulut olivat kaikilla yrityksillä huomattavin kuluerä, A:lla niiden osuus oli suurin muodostaen noin puolet A:n kaikista kuluista. Muilla henkilöstökulujen suhteellinen osuus oli noin 30–40 prosenttia liikevaihdosta.

Liiketoiminnan muut kulut ja aine- ja tarvikekäyttö olivat seuraavaksi suurimmat kuluerät. Liiketoiminnan muiden kulujen suhteellinen osuus oli pieni C:llä ja E:llä, ainoastaan 10–12 prosenttia kun ne muilla vaihtelivat 15–29 prosenttiin. D:llä aine- ja tarvikekäytön osuus oli ensimmäisenä vertailuvuonna 2004 hyvin pieni, minkä jälkeen se on kasvanut huomattavasti. Tämä kertoo toiminnan luonteen muuttumisesta. Silti sillä kuten myös A:lla aine- ja tarvikekäytön osuus oli melko alhainen verrattuna muihin yrityksiin. Tämä viittaa ylläpito- tai suunnittelutyön suureen osuuteen liikevaihdosta. Aine- ja tarvikekäyttö pienentyi ainoastaan B:llä, jonka liikevaihtokin laski selvästi tarkasteluajanjaksolla, muilla se kasvoi liikevaihdon kasvun myötä.

Ulkopuolisten palvelujen osuus oli B:llä ja A:lla kaikkina vertailuvuosina ja E:llä vuonna 2006 vain kaksi prosenttia. C:llä ja D:llä ulkopuolisten palvelujen suhteellinen osuus on ollut tätä suurempi ja kasvanut tarkasteluajanjaksona. Tämä voi kertoa ali-

hankintana esimerkiksi maanrakennus- tai kiviasennusyrityksiltä ostetun työn kasvusta.

A:lla henkilöstökulujen ja liiketoiminnan muiden kulujen suhteellinen osuus kasvoi vertailujaksolla ja vaikka aine- ja tarvikekäytön osuus pienentyi, käyttökate laski. Myös B:llä etenkin kiinteäluonteisten liiketoiminnan muiden kulujen, mutta myös henkilöstökulujen korkeana pysyminen liikevaihdon laskusta huolimatta heijastui B:n käyttökatteeseen. B omistaa ainoana yrityksistä myös toimitiloja, mikä olisi voinut näkyä parempana käyttökatteena vuokramenojen puuttuessa verrattuna muihin yrityksiin, mutta sitä ei ollut ainakaan tässä nähtävissä.

Vuonna 2005 C:n käyttökate oli selvästi korkeampi kuin muilla yrityksillä, 21 prosenttia. Korkea käyttökate oli seurausta kilpailijoihin nähden alhaisista henkilöstökuluista ja liiketoiminnan muista kuluista. D:llä käyttökate alentui kolmessa vuodessa eniten, lähes 20 prosenttia. Aine- ja tarvikekäytön ja ulkopuolisten palvelujen suhteellisen osuuden kasvu vei pois henkilöstökulujen ja liiketoiminnan muiden kulujen pienentymisen tuoman kuluvähennyksen. Siitä huolimatta, että D:n liiketoiminnan muut kulut laskivat tarkasteluajanjaksolla, ne ovat melko korkeat verrattuna muihin yrityksiin. E:llä käyttökate on vaihdellut 8–14 prosenttiin. Siihen on vaikuttanut eniten aine- ja tarvikekäytön vaihtelu.

Pysyvät vastaavat muodostivat E:llä 83–95 prosenttia taseesta tutkitulla ajanjaksolla, mikä oli selvästi enemmän kuin muilla yrityksillä. B:llä niiden osuus vaihteli 53–62 prosenttiin, kun muilla osuus oli noin 40 prosenttia. Koneiden ja kaluston osuus kuitenkin laski E:llä yli 20 prosentilla ajanjakson aikana kun se C:llä ja D:llä kasvoi selvästi ja A:lla pysyi ennallaan. B:llä koneiden ja kaluston osuus taseesta laski. Ilmeisesti työn luonteesta johtuen vaihto-omaisuuden määrä oli kaikissa yrityksissä A:ta ja B:tä lukuun ottamatta hyvin pieni. Käytettävä materiaali hankitaan todennäköisesti pääasiassa tarpeen mukaan. Kuten koneiden ja kaluston, myös vaihto-omaisuuden määrä laski B:llä.

D:llä ja C:llä myyntisaamiset muodostivat yli 40 prosenttia taseen loppusummasta, mikä oli huomattavasti enemmän kuin muilla. C:llä tilikausi päättyi vuosina 2004 ja 2005 kesäkuun lopussa ja D:llä lokakuun lopussa, mikä ilmeisesti vaikutti huomattavasti myyntisaamisten määrään. C:llä ja A:lla ostovelkojen osuus oli korkea etenkin

verrattuna yrityksiin E ja B, joilla niiden osuus oli hyvin pieni. Euromääräisesti omaa pääomaa ovat kasvattaneet kaikki yritykset B:tä lukuun ottamatta. Oman pääoman suhteellista osuutta verrattuna taseen loppusummaan käsiteltiin edellä omavaraisuusasteen yhteydessä (ks. luku 5.2.3). Oman pääoman suhteellinen osuus kasvoi E:llä, C:llä ja A:lla ja vähentyi D:llä ja B:llä.

4.3 Epäsuorarahoituslaskelma

Epäsuorat rahoituslaskelmat ovat liitteissä 15–19. A:n rahoituslaskelma voitiin tehdä vain vuodelle 2005, jolloin A:n liiketoiminnan rahavirta oli positiivinen, mutta A pysyi yrityksistä toiseksi huonoiten kattamaan tulorahoituksellaan investointinsa. Investointien rahoittamiseen ja voitonjakoon tarvittiin lyhyen ja pitkän korollisen pääoman lisäystä.

Kannattavuuden aleneminen näkyy B:n ennen käyttöpääoman muutosta olevassa liiketoiminnan rahavirrassa, joka pienentyi vuosien 2005 ja 2006 välillä huomattavasti. Kumpanakin vuonna varaston pienentyminen vaikutti liiketoiminnan lopulliseen rahavirtaan. B investoi molempina vuosina vähän tai ei ollenkaan ja käytti rahavirtaansa pitkäaikaisten lainojen lyhentämiseen ja suuriin osinkoihin.

C:n vuoden 2005 liiketoiminnan rahavirta käytettiin investointeihin, jotka se kattoi lähes täysin. Voitonjaon rahoittamiseksi C käytti edellisten kausien voittovaroja ja otti pitkäaikaista lainaa.

D:n kohdalla lyhytaikaisten liikesaamisten huomattava kasvu lisäsi vuonna 2005 käyttöpääoman määrää ja tämän sekä alentuneen kannattavuuden vuoksi liiketoiminnan rahavirta oli vuonna 2005 negatiivinen. Kassavirran negatiivisuutta lisäsivät investoinnit ja voitonjako, joihin jouduttiin käyttämään aikaisempien tilikausien kassavaroja. Vuoden 2006 liiketoiminnan tuoma rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta oli puolet pienempi kuin edellisenä vuonna. Lyhytaikaisten korottomien lainojen kasvu nosti vuoden 2006 liiketoiminnan kassavirran kuitenkin selvästi positiiviseksi. Se kattoi suuret investoinnit ja lisäsi kassavaroja. Ilman lainaa rahavirta olisi ollut vähäinen.

Myös E:n liiketoiminnan rahavirta pienentyi hieman vuosien 2005 ja 2006 välillä kannattavuuden alenemisen vuoksi. E käytti vuoden 2005 rahavirtaa lainan pois maksa-

miseen ja investointeihin. Vuoden 2006 rahavirtaa käytettiin investointeihin ja sijoituksiin. Tulorahoituksen lisäksi vuoden 2006 investointeja rahoitettiin kassavaroilla.

5 TUTKITTUJEN YRITYSTEN KILPAILUASEMA

Yritys A

Viimeisin analyysissä mukana ollut A:n tilinpäätös oli vuodelta 2005. Liikevaihdoltaan A oli selvästi suurin, mutta kannattavuuden tunnuslukujen perusteella se oli kilpailuasemaltaan vertailun kahden huonoimmin menestyvän yrityksen joukossa. A:n liiketulosprosentti laski vuonna 2005 heikoksi, sen sijaan kokonaispääoman tuotto säilyi edelleen hyvällä tasolla, vaikka sekin alentui huomattavasti edellisestä vuodesta. A:n omavaraisuus oli tyydyttävän alarajalla.

Quick ration mukaan A:n maksuvalmius oli tyydyttävä. Vuoden 2005 rahoituslaskelman mukaan toimintaa rahoitettiin tulorahoituksen lisäksi etupäässä ottamalla lisää lyhytaikaista korollista velkaa. A:lla oli liikevaihtoon nähden vertailun suurimmat henkilöstökulut, mikä kertoo toiminnan keskittyvän paljolti henkilöstön ympärille, mutta myös mahdollisesta tehottomuudesta.

A:n liikevaihto kasvoi hitaasti vertailuajanjaksolla, mutta kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden mittareilla A:n kilpailuasema oli selvästi huonompi kuin C:n tai E:n. A:n toiminta oli myös enemmän riskipitoisemman vieraan pääoman varassa kuin muilla. Jatkossa kannattavuuden aleneminen voi alkaa vaikuttamaan myös A:n maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen.

Yritys B

Myös B:n kannattavuus ja liiketoiminnan rahavirta laskivat huomattavasti tutkitulla ajanjaksolla, mutta myös sillä omavaraisuus ja maksuvalmius pysyivät tyydyttävällä tasolla. Liikevaihdon alenemisen vuoksi B:n suhteellinen velkaantuneisuus on kuitenkin kasvanut, vaikka vieraan pääoman määrä onkin pienentynyt. Liikevaihdon laskusta huolimatta B:n kiinteäluonteiset kulut ovat säilyneet korkeina ja tämä on vaikuttanut B:n kannattavuuteen.

B:n liikevaihto laski koko tarkasteluajanjakson. Lisäksi B investoi yrityksistä kaikkein vähiten ja jakoi suuria osinkoja, mikä voisi viitata yhdessä varaston huomattavan pienenemisen kanssa siihen, että B:n liiketoiminnassa tulee tapahtumaan muutoksia tai se voi luopua siitä kokonaan. Liikevaihdon aleneminen ja heikentynyt kannattavuus ovat joka tapauksessa merkkejä kilpailuaseman huonontumisesta.

Yritys C

C kasvatti liikevaihtoaan huomattavasti vuodesta 2004 vuoteen 2005. Myös sen kannattavuus laski mutta selvästi vähemmän kuin kilpailijoilla A, B ja D. C on kasvanut hallittua kasvua nopeammin, mutta se on kuitenkin myös onnistunut parantamaan pääomarakennettaan eikä investoinnit tai käyttö pääoman rahoitus ole heikentäneet sen vakavaraisuutta. Liiketoiminnan rahavirta on kattanut suurimman osan investointien rahoituksesta ja myös C:n maksuvalmius on ollut hyvä.

Mikäli C pystyy tulevaisuudessa pitämään kannattavuuden ja liikevaihdon kasvun suhteensa terveenä, se on edelleenkin muille yrityksille vaarallinen kilpailija, joka todennäköisesti pyrkii kasvattamaan liikevaihtoaan ja markkinaosuuttaan voimakkaasti. Tällä hetkellä se ei voi kuitenkaan kasvaa pelkästään oman tulorahoituksensa turvin vaan sen täytyy saada ulkopuolista rahoitusta, mikäli se aikoo jatkaa kasvua, investoimista ja voitonjakoaan samankaltaisena. Toisaalta C:llä ei välttämättä ole lähitulevaisuudessa samanlaista tarvetta yhtä suurille investoinneille kuin mitä se on tehnyt viime vuosina.

Yritys D

Myös D:n liikevaihdon kasvu ylitti hallitun kasvun rajan, mutta toisin kuin C:llä, D:n vakavaraisuus on laskenut ja kannattavuus on alentunut huomattavasti. Liiketulosprosentin mukaan D:n kannattavuus oli vuonna 2006 heikko ja kokonaispääoman tuotto tyydyttävän alarajalla. Vielä vuotta aiemmin D:n kannattavuus oli varsin hyvä, tosin se oli jo silloinkin huonontunut selvästi edellisestä vuodesta. Rahoituslaskelman perusteella D:n liiketoiminnan rahavirta oli kuitenkin vuonna 2005 negatiivinen ja toiminta sen mukaan siis kannattamatonta. Osaltaan tähän oli syynä myyntisaamisten huomattava kasvu vuodesta 2004 vuoteen 2005. Myös vuoden 2006 liiketoiminnan rahavirta olisi ollut kannattavuuden laskun seurauksena niukka ilman korottomien lyhytaikaisten lainojen lisäystä.

D:n kulurakenne on muuttunut tarkastelujakson aikana huomattavasti etenkin aine- ja tarvikkeikäytön osalta, mikä kertoo toiminnan luonteen muuttumisesta. Kuten C, myös D on investoinut paljon kilpailijoihinsa nähden, mikä kertoo voimakkaista kasvutavoitteista. Kaikilla taloudellisten toimintaedellytysten mittareilla mutta etenkin kannattavuuden osalta D:n kilpailuasema huonontui merkittävästi tarkasteluajanjakson aikana ja kannattavuuteen nähden liian nopea kasvuvauhti voi lisätä ongelmia.

Yritys E

E oli yrityksistä vakavaraisin ja kokonaispääoman tuoton perusteella se oli tutkimuksen kannattavin yritys vuonna 2006. Myös maksuvalmiudeltaan se oli selvästi paras. Rahoituslaskelman mukaan E on pystynyt kilpailijoitaan paremmin pitämään rahavirtansa tason myös vuonna 2006 ja sen pääoman käyttö oli hyvin tehokasta verrattuna kilpailijoihin.

E käytti vuosien 2005 ja 2006 liiketoiminnan rahavirtaansa investointien rahoitukseen ja sijoituksiin. Se on investoinut käyttöomaisuuteensa kuitenkin vähemmän kuin C tai D ja kaluston osuus taseesta on pienentynyt, joten sillä on todennäköisesti edessä pakollisia korvausinvestointeja. E on lisännyt oman pääoman määrää, mutta myös lisärahoituksen saamisen toiminnan tehostamiseksi ja kasvattamiseksi ei pitäisi olla ongelmallista, koska E:n tunnusluvut ovat hyviä. Hyvän omavaraisuuden vuoksi E pystyy kestämään myös huonoja tilikausia paremmin kuin velkainen yritys.

Taloudellinen toimintaedellytysten perusteella E:n kilpailuasema on vertailun paras ja hallitun kasvuprosentin mukaan se pystyisi kasvattamaan liikevaihtoaan nykyistä nopeamminkin pelkästään tulorahoituksen turvin. Voitonjako kuitenkin laskisi hallitun kasvun nopeutta ja E ei jakanut vuosina 2005 tai 2006 osinkoja.

6 POHDINTA

6.1 Tilinpäätöksen tulkinta

Kolmen vuoden tilinpäätösten perusteella pystyi saamaan melko hyvän kuvan yritysten kilpailuaseman muutoksista ja muutostrendien suunnasta, mutta kaikista yrityksistä näin pitkää aikasarjaa ei ollut mahdollista käyttää. Liitetietojen mukaan myös E:n vuoden 2004 tilikauteen sisältyi poikkeuksellisia tapahtumia, mitkä heikensivät jonkin verran tilikauden vertailukelpoisuutta yrityksen myöhempään tilikausiin ja muihin yrityksiin.

Kannattavuuden osalta tulosrakenteen eri osien voittoprosenttiluvut antoivat samansuuntaiset tulokset kilpailijayritysten kannattavuudesta. Kaikkien yritysten kulurakennetta hallitsivat ennen käyttökattetta olevat erät ja poistojen tai rahoituskulujen määrä ei muuttanut merkittävästi yhdenkään yrityksen asemaa kannattavuusvertailussa. Tilinpäätöserien, kuten henkilöstökulujen oikeellisuus voi kuitenkin vaikuttaa kannattavuusvertailun tulokseen. Omistajavetoisissa yrityksissä henkilöstökulut voivat olla usein alhaiset ja pienissä osakeyhtiöissä omistajan valinta palkan ja osingon välillä on yleensä verosuunnittelukysymys. Jos omistaja tai omistajaperheen jäsen toimii yrityksessä korvauksetta tai vajaalla korvauksella, laskennallinen alipalkka pitäisi vähentää tuloksesta analysoitaessa yrityksen kannattavuutta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2007.) Merkittävä alipalkka muuttaisi kannattavuusvertailun tulosta tässäkin tutkimuksessa, mutta tämän aineiston perusteella sitä ei pystynyt arvioimaan.

Myös yritysten kirjanpidon erot voivat vaikuttaa saatuun tulokseen. Lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan oli saatettu kirjata suuria eriä, jotka olisivat todennäköisesti kuuluneet enemmänkin pitkäaikaisiin velkoihin tai lyhytaikaiset saamiset ja velat puuttuivat tilinpäätöksestä täysin tai niitä oli hyvin vähän. Myös kaikkia vieraan pääoman eriä ei pystytty varmuudella jakamaan korottomaan ja korolliseen vieraaseen pääomaan, mikä esti eräiden tunnuslukujen laskemisen ja myös rahoituslaskelmien paremman hyödyntämisen tunnuslukujen muodossa. Se ei kuitenkaan vaikuttanut käytettyjen vakavaraisuuden tunnuslukujen, omavaraisuusasteen ja suhteellisen velkaantuneisuuden, arvoihin.

Maksuvalmius osoittautui vaikeimmin arvioitavaksi osa-alueeksi. Tase kuvaa vain tilinpäätöspäivän tilannetta, eikä ajankohta välttämättä ole tyypillinen yrityksen toiminnan kannalta. Valtaosa tutkittujen yritysten tuotoista saadaan hyvin lyhyessä ajassa. Osalla analysoiduista yrityksistä tilinpäätöspäivän myyntisaatavat ja ostovelat olivat useita kymmeniä prosentteja taseen loppusummasta, yhdellä (E) niitä ei ollut lainkaan tai oli hyvin vähän. Tämän vuoksi maksuvalmiuden tunnuslukujen reliabiliteettia ei voi pitää kovin hyvänä. Maksuvalmiutta pyrittiinkin sen vuoksi kuvaamaan myös rahoituslaskelmilla, jotka lisäksi selvensivät yritysten kassaperusteista rahavirtaa.

Olisi ollut mielenkiintoista pystyä ennustamaan yritysten tulevaisuuden kehitystä tarkemmin. Koska yritysten kiinteitä ja muuttuvia kustannuksia ei pystytty erottelemaan, oletuksena olisi ollut, että kaikki kustannukset ovat muuttuvia. Yritys ei näin olisi hyötynyt kiinteiden kustannusten aiheuttamasta vipuvaikutuksesta, jonka seurauksena yrityksen voitto kasvaa nopeammin kuin liikevaihto ja päinvastoin. Lisäksi joidenkin yritysten osalta kuluerien ja liikevaihdon suhde vaihteli huomattavasti. Tämän vuoksi saatu ennuste olisi ollut hyvinkin epätarkka. Niskanen ja Niskanen (2003) toteavat ennusteiden erojen voivan olla huomattavankin suuria sen mukaan jaetaanko kustannuksia kiinteisiin ja muuttuviin vai ei. Jako muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin tulisikin tehdä aina kun se suinkin on vain mahdollista. (Niskanen 2003, 242–243.)

6.2 Viherrakennusliikkeiden kilpailutilanne ja viherrakennusalan tulevaisuus Suomessa

Neljä viidestä opinnäytetyössä analysoidusta yrityksestä oli kasvattanut liikevaihtoaan, mutta niiden kaikkien kannattavuus oli laskenut, mikä vastaa Finnveran toimialatilaston antamaa kuvaa koko maan osalta. Viheralan valtakunnallisen keskusjärjestön, Viherympäristöliiton, tekemässä suhdannekyselyssä keväällä 2006 pyydettiin viheralan ammattilaisilta arvioita liiketoiminnan kehityksestä edustamissaan yrityksissä ja organisaatioissa ja viheralalla yleisesti. Suurin osa kyselyyn vastanneista urakoitsijoista edusti pieniä, 1–5 henkeä työllistäviä yrityksiä. Paitsi urakoitsijoilta ja suunnittelijoilta, tietoja kysyttiin myös tilaajaorganisaatioilta, joita tutkimuksessa edustivat kunnat ja seurakunnat. (Viheralalla 2006.)

Yli 80 prosenttia viherrakennusurakoitsijoista uskoi liikevaihtonsa kasvavan vuoden 2007 aikana ja suurin osa vastaajista arvioi urakkahintojen nousevan 5–10 prosenttia. Valtaosa tilaajista arvioi viherhankkeiden rahoituksen lisääntyvän tai pysyvän ennallaan vuonna 2007. Organisaation ulkopuolelta tilattavan työn arvioitiin kasvavan tai pysyvän ennallaan, vähenemiseen ei uskonut yksikään vastanneista. Kyselyssä pyydettiin myös ennustamaan ulkomaisten konsultti-, viherrakentaja- ja ylläpitoyritysten palveluiden käyttöä kyselyyn vastanneissa tilaajaorganisaatioissa seuraavien viiden vuoden aikana. Kolmannes vastaajista uskoi palveluiden käytön lisääntyvän, loput uskoivat sen pysyvän ennallaan. Kuten sekä urakoitsijat että tilaajaorganisaatiot arvioivat, hinta on tärkein urakoitsijan valintaperuste. (Vihersuhdanne 2006.)

Viherrakennusala on ollut toimialana tähän saakka kasvava eivätkä suhdannelaskut ole vaikuttaneet siihen niin paljon kuin esimerkiksi talonrakennukseen. Toisaalta jos kuntien lakisääteiset velvoitteet lisääntyvät, vapaaehtoisista menoeristä kuten viheralueiden rakennus- ja hoitokustannuksista todennäköisesti karsitaan. Kuntauudistuksen on arvioitu tuovan sekä uhkia että mahdollisuuksia, varmana kuitenkin pidetään palvelujen ulkoistamisen jatkumista. (Antere 2006, 8–9.)

Markkinoiden kasvun uskotaan lisäävän pienten viherpalveluyritysten määrää, mutta viherrakennuspalvelut voivat tulevaisuudessa kuulua kiinteästi myös suurten esimerkiksi kiinteistöhuoltoon tai muuta rakennustoimintaa päätoimisesti harjoittavien yritysten palvelutarjontaan ja tämä voi vaikuttaa markkinoiden jakautumiseen. Kilpailun kiristymiseen on vaikuttanut esimerkiksi se, että asfaltointifirmat ja kiviasennusyrietykset ovat alkaneet tarjota viherrakennuspalveluja. (Närhi 2005b, 54.) Myös rakennusliikkeiden tarjouskilpailuissa hintakilpailu on kireää ja harmaan työvoiman ongelma on tulossa myös viherrakennusalalle (Närhi 2005a, 33).

Kilpailun lisääntyessä joustavuudesta, monipuolisuudesta ja sopeutumiskyvystä voi tulla pienyrityksille tärkeitä selviytymiskeinoja ja joillekin yrityksille ne ovat sitä jo tällä hetkellä (esimerkiksi Närhi 2005b, 54; Närhi 2005c, 29). Viherrakennusliikkeiden toiminnan monipuolistuminen näkyy jo nyt siinä, että kivitöiden osuus liikevaihdosta on merkittävästi kasvanut (Närhi 2006). Viheralan yritykset uskovat yhteistyön lisäämisen ja verkostoitumisen parantavan niiden kilpailuasemaa. Eniten yhteistyötä haluttaisiin markkinoinnin ja toteutuksen osalta, mutta myös esimerkiksi laadunhal-

linnassa, jälkimarkkinoinnissa sekä sopimusasioissa yhteistyön uskotaan parantavan kilpailukykyä (Vainikainen 2007, 39.)

6.3 Tutkimuksesta saadun kilpailijatiedon käyttö

Tämä tutkimus käsitteli vain taloudelliseen suorituskykyyn perustuvaa kilpailijatietoa. Kuitenkin pelkästään tilinpäätösanalyysinkin perusteella saatu kilpailijakuva tarjosi toimeksiantajalle sellaista uutta tietoa kilpailijayrityksistä, mitä heillä ei aikaisemmin ole ollut. Tieto auttaa arvioitaessa yrityksen asemaa suhteessa tavarantoimittajiin, alihankkijoihin ja asiakkaisiin sekä käytännön tasolla esimerkiksi hinnoittelupäätöksiä tehtäessä.

Mikäli kilpailu kiristyy edelleen, se vaikuttaa ensimmäisenä kaikkein tehottomimmin toimiviin yrityksiin. Tutkittujen yritysten kohdalla tapahtunut kannattavuuden aleneminen korostaa entistä tarkemman kustannuslaskennan ja tuottamattomien toimintojen ja asiakkaiden karsimisen tärkeyttä. Mikäli hintojen korottaminen ei kilpailutilanteen vuoksi ole mahdollista, liikevaihdon kasvattaminen kuluja vähentämällä voi olla ainoa vaihtoehto nettotuloksen kasvattamiseksi. Prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen mukaan tutkittujen yritysten kustannusrakenteet poikkesivat toisistaan mm. henkilöstökulujen ja aine- ja tarvikekäytön osalta. Kilpailijoiden kustannusrakenteita vertailemalla voidaan löytää yrityksen heikkoja ja vahvoja puolia ja pyrkiä sitä kautta parantamaan kannattavuutta esimerkiksi tehokkaampia toimintatapoja tai hankintaväyliä etsimällä.

Taseen puolella voi kiinnittää huomiota esimerkiksi kassanhallintakeinoina tärkeisiin ja myös kannattavuuteen vaikuttaviin myyntisaamisiin ja ostovelkoihin, joiden suhteelliset osuudet vaihtelivat huomattavasti eri yritysten välillä. Mikäli myyntisaamisten osuus on suuri verrattuna kilpailijoihin, on pohdittava, pystyttäisiinkö myyntisaamiset saamaan nopeammin maksuaikojen lyhentämällä. Vastaavasti voidaan miettiä, voisiko rahoitusta hoitaa ostovelkojen maksuaikaa kasvattamalla tai parantaa kannattavuutta alennusten avulla ostovelkojen maksuaikaa lyhentämällä.

Vertaamalla liikevaihdon kasvua kilpailijoihin voidaan saada viitteitä siitä onko oman yrityksen muutokset seurausta omista toimista vai kenties markkinoiden tai kilpailijakentän muutoksista. Tilinpäätöksestä saatujen tunnuslukujen avulla voidaan arvioida

sitä kilpailijan taloudellista suorituskykyä, jonka puitteissa se voi reagoida ympäristön muutoksille. Yritys saattaa pyrkiä voimakkaaseen kasvuun entistä pienemmillä katteilla, mutta ainoastaan taloudellisten resurssiensa antamissa rajoissa. Kasvun terveydestä kertovat hallitun ja todellisen kasvunopeuden väliset erot.

Koska kasvu vaatii ainakin jossain vaiheessa kapasiteetin lisäystä, voidaan investointien suuruudesta saada tietoa kilpailijoiden päämääristä ja strategioista. Analysoiduista yrityksistä C:llä ja D:llä oli voimakas kasvupyrkimys liikevaihdon kasvun ja investointien perusteella, B puolestaan vaikutti olevan luopumassa ainakin nykyisen muotoisesta liiketoiminnasta. Strategisella tasolla voidaan miettiä, mitä tämä vaikuttaa oman yrityksen markkina-asemaan. Voidaan myös arvioida oman palvelutarjonnan ja toiminnan rakennetta tai markkina-alueen ja asiakaskunnan muodostumista. Toimintaa ja markkinointia voidaan kohdentaa niille toiminnan alueille, joilla on mahdollisesti enemmän kysyntää ja vähemmän kilpailua.

LÄHTEET

- Aho, T. & Rantanen, H. 1993. Yrityksen tilinpäätösanalyysi. 13. p. Tampere: Tammer-Paino.
- Antere, J. 2006. Suuri kuntauudistus tulossa: miten käy viheralan? *Viherympäristö* 1, 8–9.
- Finnvera 2007. Viitattu 31.8.2007. [Http://www.finnvera.fi](http://www.finnvera.fi), kasvu, yrityksen kasvu, vertaile toimialojen tunnuslukuja.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Järvenpää, M., Partanen, V. & Tuomela, T-S. 2001. Moderni taloushallinto – Haasteet ja mahdollisuudet. Helsinki: Edita.
- Kajamaa, J.1985. Kilpailukyky: yrityksen tärkein ominaisuus. Jyväskylä: Gummerus.
- Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Jyväskylä: Gummerus.
- Koskinen, A., Pirttimäki, V. & Hannula, M. 2005. Liiketoimintatiedon hallinta suomalaisissa suuryrityksissä vuosina 2002–2005. e-Business Research Center. Research Reports 21. Viitattu 27.8.2007. [Http://www.ebrc.info/kuvat/eBRC_RR21.pdf](http://www.ebrc.info/kuvat/eBRC_RR21.pdf)
- Laitinen, E. K. & Laitinen, T. 2004. Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen. Jyväskylä: Gummerus.
- Lehti-Miikkulainen, O., Hannuksela, V. & Siitarinen, E. 2005. Riskienhallinta taloudellista ja laadukasta toimintaa. *Viherympäristö* 3, 30–31.
- Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2007. Tilinpäätöksen tulkinta. Viitattu 31.8.2007 [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), aineistot, tietokannat, yritysonline.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Kuopio: Edita.
- Närhi, S. 2002. Viheralalla avaimet tulevaisuuden bisneksessä. *Viherympäristö* 6, 30–31.
- Närhi, S. 2005a. Säästäminen viherrakentamisen kustannuksista voi olla itsepetosta. *Viherympäristö* 3, 33.
- Närhi, S. 2005b. Luotettava rakentaja Hämeen Viherpojat rakentaa rakennusliikkeille. *Viherympäristö* 4, 54–55.
- Närhi, S. 2005c. Viherrys Heinonen Oy on muuntautumiskykyinen. *Viherympäristö* 5, 29.
- Närhi, S. 2006. Viheralan suurimmat toimijat. *Viherympäristö* 1B, 22–23.

- Patton, M. 1990. *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Newbury Park: Sage Publications.
- Pirttijärvi, M. 2006. Rakennuttamisen ja valvonnan haasteet. *Viherympäristö* 4, 28–30.
- Pirttilä, A. 2000. *Kilpailijaseuranta*. Helsinki: WSOY.
- Porter, M.E. 1998: *Competitive strategy: techniques for analyzing industries and competitors*. New York: Free Press.
- Salmi, I. 2004. *Mitä tilinpäätös kertoo?* 2. uud. p. Helsinki: Edita.
- Soini, T. 2003. *Viherrakentajan käsikirja*. Viherympäristöliiton julkaisu 25. Jyväskylä: Gummerus.
- Suomessa pulaa viheralan ammattilaisista. 2005. *Keskisuomalainen* 11.9.2005. Viitattu 31.8.2007. [Http://jamk.fi/kirjasto](http://jamk.fi/kirjasto), aineistot, tietokannat, Keskisuomalaisen arkisto.
- Tarraf, P. & Molz, R. 2006. *Competitive Intelligence at Small Enterprises*. *SAM Advanced Management Journal* 71, 4, 23–34. Viitattu 31.8.2007 [Http://jamk.fi/kirjasto](http://jamk.fi/kirjasto), aineistot, tietokannat, EBSCO.
- Tunnuslukujen laskentakaavat 2007. Navita Yritysmalli 2.0 atk -ohjelma. Teemuaho Oy.
- Vainikainen, T. 2007. Viheralan kehityspolku -hankkeessa kehitetään mikroyritysten kilpailukykyä. *Teho* 2, 39.
- Vihersuhdanne 2006. Vihersuhdannekysely. Raportti. Viherympäristöliitto ry.
- Viherympäristöliitto 2007. Viitattu 31.8.2007. [Http://www.vyl.fi](http://www.vyl.fi).
- Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta. 2007. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Kirjanpitolautakunta. Viitattu 31.8.2007. [Http://www.ktm.fi](http://www.ktm.fi), kirjanpitolautakunta, yleisohjeet, rahoituslaskelman laatiminen.
- Yritystutkimusneuvottelukunta 2002. *Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi*. Helsinki: Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1. YTN:n suosittelema oikaistu tuloslaskelma ja tärkeimmät oikaisut (YTN 2002, 12–23).

TULOSLASKELMAN ERÄ	OIKAISU
LIKEVAIHTO	
Liiketoiminnan muut tuotot	Satunnaisiin tuottoihin kertaluonteiset, merkittävät erät.
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	
Aine- ja tarvikekäyttö	
Ulkopuoliset palvelut	
Henkilöstökulut	
Laskennallinen palkkorjaus	
Liiketoiminnan muut kulut	Satunnaisiin kuluihin kertaluonteiset, merkittävät erät.
Valmisteveraston lisäys/vähennys	
KÄYTTÖKATE	
Suunnitelman mukaiset poistot	EVL:n maksimipoistot, jos tehdyt poistot eivät ole suhteessa käyttöomaisuuden määrään ja laatuun.
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	
LIIKETULOS	
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	
Muut korko- ja rahoitustuotot	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	
Kurssierot	
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset	
Välittömät verot	
NETTOTULOS	
Satunnaiset tuotot	
Satunnaiset kulut	
KOKONAISTULOS	
Poistoeron lisäys/vähennys	
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	
Laskennallinen palkkorjaus	
Muut tuloksen oikaisut	
TILIKAUDEN TULOS	
	Ei-satunnaiset kulut liiketoiminnan kuluihin.

Liite 2. YTN:n suosittelema oikaistu tase ja tärkeimmät oikaisut (YTN 2002, 26–45).

TASEEN ERÄ

PYSYVÄT VASTAAVAT

Perustamismenot

Tutkimusmenot

Kehittämismenot

Liikearvo

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet

Rakennukset ja rakennelmat

Koneet ja kalusto

Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet

Muut osakkeet ja osuudet

Sisäiset saamiset

Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä

Leasingvastuukanta

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Aineet ja tarvikkeet

Keskeneräiset tuotteet

Valmiit tuotteet

Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset

Sisäiset myyntisaamiset

Muut sisäiset saamiset

Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

Rahat ja rahoitusarvopaperit

Vastaavaa yhteensä

OIKAISU

Perustamismenot poistetaan vastaavista ja omasta pääomasta.

Tutkimusmenot poistetaan aineettomista hyödykkeistä ja omasta pääomasta, jos niillä ei ole selvästi tuloa tuottavaa vaikutusta.

Arvoton liikearvo poistetaan vastaavista ja omasta pääomasta.

Aktivointikelvottomat menot poistetaan vastaavista ja omasta pääomasta.

Omistetun yrityksen osakkeiden tasearvo poistetaan vastaavista ja omasta pääomasta, jos oma pääoma on menetetty eikä sillä ole arvoa.

Leasingvastuukanta lisätään taseen molemmille puolille.

LIITE 2 jatkuu

TASEEN ERÄ

OMA PÄÄOMA

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi- ja arvonkorotusrahasto
Muut rahastot
Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero
Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero- ja varaukset yhteensä

Oman pääoman oikaisut

Oikaistu oma pääoma yhteensä

VIERAS PÄÄOMA

Lainat rahoituslaitoksilta
Eläkelainat
Saadut ennakot
Sisäiset velat

Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä

Laskennallinen verovelka

Pakolliset varaukset

Leasingvastuukanta

Korolliset lyhytaikaiset velat

Saadut ennakot

Ostovelat

Sisäiset ostovelat

Muut sisäiset velat

Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä

Oikaistu vieras pääoma yhteensä

Vastattavaa yhteensä

OIKAISU

Osingonjako palautetaan voittovaroihin, mikäli yritys on kirjannut sen osingonjakovelaksi ja pois omasta pääomasta.

Poistoerosta siirretään yhtiöverokannan mukainen osuus laskennalliseen verokantaan, jos kirjausta ei ole tehty.

Taseen ulkopuolinen eläkevastuuvajaus lisätään pakollisiin varauksiin ja oman pääoman oikaisuerään. Leasingvastuukanta lisätään taseen molemmille puolille.

Taseen ulkopuolinen factoringluotto lisätään korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin.

Liite 3. Epäsuoran rahoituslaskelman malli

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	+/-xx
Oikaisut:	
Suunnitelman mukaiset poistot	+xx
Realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot	-/+xx
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-/+xx
Rahoitustuotot ja -kulut	-/+xx
Muut oikaisut	+/-xx
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	+/-xx
 Käyttöpääoman muutos:	
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-/+xx
Vaihto-omaisuuden lisäys(-)/vähennys(+)	-/+xx
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	+/-xx
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	+/-xx
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	- xx
Saadut osingot liiketoiminnasta	+xx
Saadut korot liiketoiminnasta	+xx
Maksetut välittömät verot	- xx
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	+/-xx
Liiketoiminnan satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)	+/-xx
Liiketoiminnan rahavirta (A)	+/-xx

Investointien rahavirta:

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	- xx
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	+xx
Myönnettyt lainat	- xx
Investoinnit muihin sijoituksiin	- xx
Lainasaamisten takaisinmaksut	+xx
Luovutustulot muista sijoituksista	+xx
Saadut korot investoinneista	+xx
Saadut osingot investoinneista	+xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Investointien rahavirta (B)	+/- xx

Rahoituksen rahavirta:

Maksullinen oman pääoman lisäys	+xx
Omien osakkeiden hankkiminen	-xx
Omien osakkeiden myynti	+xx
Lyhytaikaisten lainojen nostot	+xx
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	- xx
Pitkäaikaisten lainojen nostot	+xx
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	- xx
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	- xx
Maksetut osingot ja muu voitonjako	- xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Rahoituksen rahavirta (C)	+/- xx
Rahavarojen muutos (A+B+C)	lisäys(+)/vähennys(-)
Rahavarat tilikauden alussa	xx
Rahavarat tilikauden lopussa	xx

Liite 4. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys A

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2005	2004
Liikevaihto	545823	510828
Liiketoiminnan muut tuotot	7	0
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	545830	510828
Aine - ja tarvikkeikäyttö	77355	88867
Ulkopuoliset palvelut	8455	10408
Henkilöstökulut	293487	249085
Liiketoiminnan muut kulut	123831	105748
KÄYTTÖKATE	42703	56720
Suunnitelman mukaiset poistot	24983	23415
LIIKETULOS	17719	33306
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	149	46
Muut korko- ja rahoitustuotot	34	27
Korkokulut ja muut rahoituskulut	4771	4739
Välittömät verot	3687	8584
NETTOTULOS	9444	20056
KOKONAISTULOS	9444	20056
TILIKAUDEN TULOS	9444	20056
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Muut aineettomat hyödykkeet	2377	3269
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2377	3269
Rakennukset ja rakennelmat	420	525
Koneet ja kalusto	70290	64392
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	70710	64916
Muut saamiset ja sijoitukset	5491	5491
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	5491	5491
Leasingvastuukanta	4419	6548
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	9930	10833
Vaihto-omaisuus yhteensä	9930	10833
Myyntisaamiset	34232	30156
Muut saamiset	16778	17284
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	51010	47441
Rahat ja rahoitusarvopaperit	28302	21582
VASTAAVAA YHTEENSÄ	172239	160079
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2005	2004
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	2523	2523
Kertyneet voittovarot	29022	11966
Tilikauden tulos	9444	20056
Oikaistu oma pääoma yhteensä	40989	34545
VIERAS PÄÄOMA		
Leasingvastuukanta	4419	6548
Muut pitkäaikaiset velat	22273	20045
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	26692	26593
Korolliset lyhytaikaiset velat	22671	7478
Ostovelat	31574	40087
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	50312	51376
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	104557	98941
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	131250	125535
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	172239	160079

Liite 5. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys B

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2006	2005	2004
Liikevaihto	191707	298598	347193
Liiketoiminnan muut tuotot	0	1033	2688
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	191707	299631	349881
Aine- ja tarvikkeikäyttö	50943	122558	118169
Ulkopuoliset palvelut	4730	1100	5609
Henkilöstökulut	78652	91149	123459
Liiketoiminnan muut kulut	42355	45266	53656
Valmisteveraston lisäys/vähennys	0	0	-1026
KÄYTTÖKATE	15027	39558	50014
Suunnitelman mukaiset poistot	8167	9915	11341
LIIKETULOS	6860	29643	38673
Korkokulut ja muut rahoituskulut	1249	1847	1996
Välittömät verot	1551	7337	11293
NETTOTULOS	4060	20459	25384
KOKONAISTULOS	4060	20459	25384
TILIKAUDEN TULOS	4060	20459	25384
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2006	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Rakennukset ja rakennelmat	50181	53958	58019
Koneet ja kalusto	13170	17560	20922
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	63351	71518	78941
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Aineet ja tarvikkeet	3062	9833	13812
Valmiit tuotteet	2700	4042	23607
Vaihto-omaisuus yhteensä	5762	13875	37419
Myyntisaamiset	0	0	500
Muut saamiset	11761	11295	10824
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	11761	11295	11324
Rahat ja rahoitusarvopaperit	22236	17845	22352
VASTAAVAA YHTEENSÄ	103109	114534	150036
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2006	2005	2004
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	2523	2523	2523
Kertyneet voittovarot	22688	12009	16623
Tilikauden tulos	4060	20429	25385
Oikaistu oma pääoma yhteensä	29271	34960	44531
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat rahoituslaitoksilta	23109	29052	34284
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	23109	29052	34284
Ostovelat	1979	3878	24033
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	48752	46643	47188
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	50730	50521	71221
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	73839	79573	105505
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	103109	114534	150036

Liite 6. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys C

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2005	2004
Liikevaihto	223698	120311
Liiketoiminnan muut tuotot	0	3397
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	223698	123709
Aine- ja tarvikekäyttö	74427	33303
Ulkopuoliset palvelut	21906	3409
Henkilöstökulut	66215	45312
Liiketoiminnan muut kulut	21624	14581
Valmisteveraston lisäys/vähennys	-6334	0
KÄYTTÖKATE	45861	27104
Suunnitelman mukaiset poistot	13807	5903
LIIKETULOS	32054	21201
Muut korko- ja rahoitustuotot	4	1
Korkokulut ja muut rahoituskulut	1732	1158
Välittömät verot	7894	5969
NETTOTULOS	22433	14075
KOKONAISTULOS	22433	14075
TILIKAUDEN TULOS	22433	14075
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Koneet ja kalusto	41420	17714
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	41420	17714
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	0	400
Keskeneräiset tuotteet	6334	0
Vaihto-omaisuus yhteensä	6334	400
Myyntisaamiset	38907	48179
Muut saamiset	6857	1769
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	45764	49948
Rahat ja rahoitusarvopaperit	3200	13084
VASTAAVAA YHTEENSÄ	96718	81146
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2005	2004
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	2523	2523
Kertyneet voittovarot	6377	6282
Tilikauden tulos	22433	14075
Oikaistu oma pääoma yhteensä	31332	22879
Muut pitkäaikaiset velat	15475	10011
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	15475	10011
Korolliset lyhytaikaiset velat	0	3120
Ostovelat	28728	14109
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	21182	31027
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	49910	48255
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	65386	58267
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	96718	81146

Liite 7. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys D

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2006	2005	2004
Liikevaihto	218004	174641	124212
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	218004	174641	124212
Aine- ja tarvikekäyttö	41889	23576	3004
Ulkopuoliset palvelut	30057	19217	5891
Henkilöstökulut	82184	67962	49527
Liiketoiminnan muut kulut	53155	43546	35678
KÄYTTÖKATE	10719	20340	30112
Suunnitelman mukaiset poistot	7873	6189	6208
LIIKETULOS	2846	14151	23904
Muut korko- ja rahoitustuotot	4	7	14
Korkokulut ja muut rahoituskulut	33	7	18
Välittömät verot	745	3750	5867
NETTOTULOS	2072	10401	18033
KOKONAISTULOS	2072	10401	18033
TILIKAUDEN TULOS	2072	10401	18033
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2006	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Muut aineettomat hyödykkeet	97	146	194
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	97	146	194
Koneet ja kalusto	49177	18420	18479
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	49177	18420	18479
Muut saamiset ja sijoitukset	0	900	0
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	0	900	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	55278	43319	10430
Muut saamiset	10848	9265	7859
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	66126	52584	18289
Rahat ja rahoitusarvopaperit	22862	8341	30352
VASTAAVAA YHTEENSÄ	138262	80390	67315
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2006	2005	2004
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	8600	8600	8426
Kertyneet voittovarot	40173	29772	15921
Tilikauden tulos	2072	10401	18033
Oikaistu oma pääoma yhteensä	50846	48773	42380
VIERAS PÄÄOMA			
Ostovelat	16340	16487	4948
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	71077	15130	19987
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	87416	31617	24935
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	87416	31617	24935
VASTATTAVAA	138262	80390	67315

Liite 8. Oikaistu tuloslaskelma ja tase: yritys E

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2006	2005	2004
Liikevaihto	475966	414469	400574
Liiketoiminnan muut tuotot	9177	346	0
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	485143	414815	400574
Aine- ja tarvikekäyttö	185856	113502	138174
Ulkopuoliset palvelut	9817	21459	27035
Henkilöstökulut	176706	176646	156632
Liiketoiminnan muut kulut	58937	46595	46390
KÄYTTÖKATE	53826	56612	32343
Suunnitelman mukaiset poistot	21722	22587	27548
LIIKETULOS	32103	34025	4795
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	200	0	0
Muut korko- ja rahoitustuotot	192	27	399
Korkokulut ja muut rahoituskulut	6	480	217
Välittömät verot	8992	1492	11055
NETTOTULOS	23497	32080	-6078
KOKONAISTULOS	23497	32080	-6078
TILIKAUDEN TULOS	23497	32080	-6078
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2006	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Koneet ja kalusto	62856	63924	80257
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	62856	63924	80257
Muut osakkeet ja osuudet	19998	7270	0
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	19998	7270	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	1000	1000	1000
Muut saamiset	8516	1410	940
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	9516	2410	1940
Rahat ja rahoitusarvopaperit	6907	9543	2103
VASTAAVAA YHTEENSÄ	99276	83147	84301
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2006	2005	2004
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	16819	16819	16819
Muut rahastot	6244	6244	6244
Kertyneet voittovarot	52717	20637	26715
Tilikauden tulos	23497	32080	-6078
Oikaistu oma pääoma yhteensä	99276	75780	43700
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat rahoituslaitoksilta	0	0	12000
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0	0	12000
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	0	7367	28600
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	0	7367	28600
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	0	7367	40600
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	99276	83147	84301

Liite 9. Tuloslaskelma ja tase vuodelta 2006: yritys C

BRUTTOTULOS	136506,63
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-65141,35
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	-9344,58
Muut henkilösivukulut	-4392,41
	<u>-78878,34</u>
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-15196,54
	<u>-15196,54</u>
Liiketoiminnan muut kulut	-25880,64
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	16551,11
Rahoitustuotot ja -kulut	
Muut korko- ja rahoituskulut	
Muilta	10,28
Korkokulut ja muut rahoituskulut	
Muille	-1284,54
	<u>-1274,26</u>
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISERIÄ	15276,85
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VERO- JA	15276,85
Tuloverot	-3985,90
	<u>-3985,90</u>
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	11290,95

Liite 9 jatkuu**VASTAAVAA****PYSYVÄT VASTAAVAT**

Aineelliset hyödykkeet	
Koneet ja kalusto	45589,57
	<u>45589,57</u>
	45589,57

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus	
Aineet ja tarvikkeet	404,73
Keskeneräiset tuotteet	1489,87
	<u>1894,6</u>
Saamiset	
Lyhytaikaiset	
Myyntisaamiset	14771,17
Muut saamiset	1072,32
Siirtosaamiset	11824,39
	<u>27667,88</u>
Rahat ja pankkisaamiset	4320,66
	33883,14

VASTAAVAA YHTEENSÄ 79472,71

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Osakepääoma	2522,82
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	23799,18
Tilikauden voitto (tappio)	11290,95
	37612,95

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen	
Ostovelat	23492,12
Lyhytaikainen	
Saadut ennakot	2085
Ostovelat	10282,03
Muut velat	739,41
Siirtovelat	5261,2
	<u>18367,64</u>
	41859,76

VASTATTAVAA YHTEENSÄ 79472,71

Liite 10. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys A

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2005	2004
Liikevaihto	100 %	100 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0 %	0 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	100 %	100 %
Aine- ja tarvikekäyttö	14 %	17 %
Ulkopuoliset palvelut	2 %	2 %
Henkilöstökulut	54 %	49 %
Liiketoiminnan muut kulut	23 %	21 %
KÄYTTÖKATE	8 %	11 %
Suunnitelman mukaiset poistot	5 %	5 %
LIIKETULOS	3 %	7 %
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	0 %	0 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0 %	0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	1 %	1 %
Välittömät verot	1 %	2 %
NETTOTULOS	2 %	4 %
KOKONAISTULOS	2 %	4 %
TILIKAUDEN TULOS	2 %	4 %
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Muut aineettomat hyödykkeet	1 %	2 %
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	1 %	2 %
Rakennukset ja rakennelmat	0 %	0 %
Koneet ja kalusto	41 %	40 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	41 %	41 %
Muut saamiset ja sijoitukset	3 %	3 %
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	3 %	3 %
Leasingvastuukanta	3 %	4 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	6 %	7 %
Vaihto-omaisuus yhteensä	6 %	7 %
Myyntisaamiset	20 %	19 %
Muut saamiset	10 %	11 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	30 %	30 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	16 %	13 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2005	2004
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	1 %	2 %
Kertyneet voittovarot	17 %	7 %
Tilikauden tulos	5 %	13 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	24 %	22 %
VIERAS PÄÄOMA		
Leasingvastuukanta	3 %	4 %
Muut pitkäaikaiset velat	13 %	13 %
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	15 %	17 %
Korolliset lyhytaikaiset velat	13 %	5 %
Ostovelat	18 %	25 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	29 %	32 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	61 %	62 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	76 %	78 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %

Liite 11. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys B

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2006	2005	2004
Liikevaihto	100 %	100 %	100 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0 %	0 %	1 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	100 %	100 %	101 %
Aine- ja tarvikekäyttö	27 %	41 %	34 %
Ulkopuoliset palvelut	2 %	0 %	2 %
Henkilöstökulut	41 %	31 %	36 %
Liiketoiminnan muut kulut	22 %	15 %	15 %
Valmisteveraston lisäys/vähennys	0 %	0 %	0 %
KÄYTTÖKATE	8 %	13 %	14 %
Suunnitelman mukaiset poistot	4 %	3 %	3 %
LIIKETULOS	4 %	10 %	11 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	1 %	1 %	1 %
Välittömät verot	1 %	2 %	3 %
NETTOTULOS	2 %	7 %	7 %
KOKONAISTULOS	2 %	7 %	7 %
TILIKAUDEN TULOS	2 %	7 %	7 %
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2006	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Rakennukset ja rakennelmat	49 %	47 %	39 %
Koneet ja kalusto	13 %	15 %	14 %
Aineelliset hyödykkeet yht.	61 %	62 %	53 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Aineet ja tarvikkeet	3 %	9 %	9 %
Valmiit tuotteet	3 %	4 %	16 %
Vaihto-omaisuus yhteensä	6 %	12 %	25 %
Myyntisaamiset	0 %	0 %	0 %
Muut saamiset	11 %	10 %	7 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	11 %	10 %	8 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	22 %	16 %	15 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %	100 %
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2006	2005	2004
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	2 %	2 %	2 %
Kertyneet voittovarot	22 %	10 %	11 %
Tilikauden tulos	4 %	18 %	17 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	28 %	31 %	30 %
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat rahoituslaitoksilta	22 %	25 %	23 %
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	22 %	25 %	23 %
Ostovelat	2 %	3 %	16 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	47 %	41 %	31 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	49 %	44 %	47 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	72 %	69 %	70 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %	100 %

Liite 12. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys C

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2005	2004
Liikevaihto	100 %	100 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0 %	3 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	100 %	103 %
Aine - ja tarvikkeikäyttö	33 %	28 %
Ulkopuoliset palvelut	10 %	3 %
Henkilöstökulut	30 %	38 %
Liiketoiminnan muut kulut	10 %	12 %
Valmisteveraston lisäys/vähennys	-3 %	0 %
KÄYTTÖKATE	21 %	23 %
Suunnitelman mukaiset poistot	6 %	5 %
LIIKETULOS	14 %	18 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0 %	0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	1 %	1 %
Välittömät verot	4 %	5 %
NETTOTULOS	10 %	12 %
KOKONAISTULOS	10 %	12 %
TILIKAUDEN TULOS	10 %	12 %
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Koneet ja kalusto	43 %	22 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	43 %	22 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	0 %	0 %
Keskeneräiset tuotteet	7 %	0 %
Vaihto-omaisuus yhteensä	7 %	0 %
Myyntisaamiset	40 %	59 %
Muut saamiset	7 %	2 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	47 %	62 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	3 %	16 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2005	2004
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	3 %	3 %
Kertyneet voittovarot	7 %	8 %
Tilikauden tulos	23 %	17 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	32 %	28 %
Muut pitkäaikaiset velat	16 %	12 %
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	16 %	12 %
Korolliset lyhytaikaiset velat	0 %	4 %
Ostovelat	30 %	17 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	22 %	38 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	52 %	59 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	68 %	72 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %

Liite 13. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys D

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2006	2005	2004
Liikevaihto	100 %	100 %	100 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	100 %	100 %	100 %
Aine- ja tarvikekäyttö	19 %	13 %	2 %
Ulkopuoliset palvelut	14 %	11 %	5 %
Henkilöstökulut	38 %	39 %	40 %
Liiketoiminnan muut kulut	24 %	25 %	29 %
KÄYTTÖKATE	5 %	12 %	24 %
Suunnitelman mukaiset poistot	4 %	4 %	5 %
LIIKETULOS	1 %	8 %	19 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0 %	0 %	0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0 %	0 %	0 %
Välittömät verot	0 %	2 %	5 %
NETTOTULOS	1 %	6 %	15 %
KOKONAISTULOS	1 %	6 %	15 %
TILIKAUDEN TULOS	1 %	6 %	15 %
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2006	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Muut aineettomat hyödykkeet	0 %	0 %	0 %
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	0 %	0 %	0 %
Koneet ja kalusto	36 %	23 %	27 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	36 %	23 %	27 %
Muut saamiset ja sijoitukset	0 %	1 %	0 %
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	0 %	1 %	0 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	40 %	54 %	15 %
Muut saamiset	8 %	12 %	12 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	48 %	65 %	27 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	17 %	10 %	45 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %	100 %
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2006	2005	2004
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	6 %	11 %	13 %
Kertyneet voittovarot	29 %	37 %	24 %
Tilikauden tulos	1 %	13 %	27 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	37 %	61 %	63 %
VIERAS PÄÄOMA			
Ostovelat	12 %	21 %	7 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	51 %	19 %	30 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	63 %	39 %	37 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	63 %	39 %	37 %
VASTATTAVAA	100 %	100 %	100 %

Liite 14. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja tase: yritys E

OIKAISTU TULOSLASKELMA	2006	2005	2004
Liikevaihto	100 %	100 %	100 %
Liiketoiminnan muut tuotot	2 %	0 %	0 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT	102 %	100 %	100 %
Aine- ja tarvikekäyttö	39 %	27 %	34 %
Ulkopuoliset palvelut	2 %	5 %	7 %
Henkilöstökulut	37 %	43 %	39 %
Liiketoiminnan muut kulut	12 %	11 %	12 %
KÄYTTÖKATE	11 %	14 %	8 %
Suunnitelman mukaiset poistot	5 %	5 %	7 %
LIIKETULOS	7 %	8 %	1 %
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	0 %	0 %	0 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0 %	0 %	0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0 %	0 %	0 %
Välittömät verot	2 %	0 %	3 %
NETTOTULOS	5 %	8 %	-2 %
KOKONAISTULOS	5 %	8 %	-2 %
TILIKAUDEN TULOS	5 %	8 %	-2 %
OIKAISTU TASE VASTAAVAA	2006	2005	2004
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Koneet ja kalusto	63 %	77 %	95 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	63 %	77 %	95 %
Muut osakkeet ja osuudet	20 %	9 %	0 %
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	20 %	9 %	0 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	1 %	1 %	1 %
Muut saamiset	9 %	2 %	1 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	10 %	3 %	2 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	7 %	11 %	2 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %	100 %
OIKAISTU TASE VASTATTAVAA	2006	2005	2004
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	17 %	20 %	20 %
Muut rahastot	6 %	8 %	7 %
Kertyneet voittovarot	53 %	25 %	32 %
Tilikauden tulos	24 %	39 %	-7 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	100 %	91 %	52 %
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat rahoituslaitoksilta	0 %	0 %	14 %
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0 %	0 %	14 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	0 %	9 %	34 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	0 %	9 %	34 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	0 %	9 %	48 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	100 %	100 %	100 %

Liite 15. Epäsuorarahoituslaskelma: yritys A

Liiketoiminnan rahavirta	<u>2005</u>
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	13131
Oikaisut:	
Suunnitelman mukaiset poistot	24983
Rahoitustuotot ja -kulut	4588
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	42703
Käyttöpääoman muutos:	
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	-3569
Vaihto-omaisuuden lisäys/vähennys	903
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos	-9577
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	30460
Maksetut korot ja maksut muista liiketoim. rahoituskuluista	-4771
Saadut korot liiketoiminnasta	182
Maksetut välittömät verot	-3687
Liiketoiminnan rahavirta (A)	22184
Investointien rahavirta:	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-32015
Investointien rahavirta (B)	-32015
Rahoituksen rahavirta:	
Pitkäaikaisten lainojen muutos	4358
Lyhytaikaisten lainojen muutos	15193
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-3000
Rahoituksen rahavirta (C)	16551
Rahavarojen muutos (A+B+C)	<u>6720</u>
Rahavarat tilikauden alussa	21582
Rahavarat tilikauden lopussa	<u>28302</u>
	6720

Liite 16. Epäsuorarahoituslaskelma: yritys B

	2005	2006
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	27766	5611
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	9915	8167
Rahoitustuotot ja -kulut	1847	1249
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	39528	15027
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	29	-466
Vaihto-omaisuuden lisäys/vähennys	23544	8114
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos	-20700	209
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	42400	22885
Maksetut korot ja maksut muista liiketoim. rahoituskuluista	-1847	-1249
Saadut korot liiketoiminnasta	0	0
Maksetut välittömät verot	-7337	-1551
Liiketoiminnan rahavirta (A)	33216	20085
Investointien rahavirta:		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-2492	0
Investointien rahavirta (B)	-2492	0
Rahoituksen rahavirta:		
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-5232	-5944
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-30000	-9750
Rahoituksen rahavirta (C)	-35232	-15694
Rahavarojen muutos (A+B+C)	-4507	4391
Rahavarat tilikauden alussa	22352	17845
Rahavarat tilikauden lopussa	17845	22236
	-4507	4391

Liite 17. Epäsuorarahoituslaskelma: yritys C

Liiketoiminnan rahavirta	2005
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	30326
Oikaisut:	
Suunnitelman mukaiset poistot	13807
Rahoitustuotot ja -kulut	1728
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	45861
Käyttöpääoman muutos:	
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	4184
Vaihto-omaisuuden lisäys/vähennys	-5934
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos	1655
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	45765
Maksetut korot ja maksut muista liiketoim. rahoituskuluista	-1732
Saadut korot liiketoiminnasta	4
Maksetut välittömät verot	-7894
Liiketoiminnan rahavirta (A)	36143
Investointien rahavirta:	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-37512
Investointien rahavirta (B)	-37512
Rahoituksen rahavirta:	
Pitkäaikaisten lainojen muutos	5464
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-13980
Rahoituksen rahavirta (C)	-8516
Rahavarojen muutos (A+B+C)	-9885
Rahavarat tilikauden alussa	13084
Rahavarat tilikauden lopussa	3200
	-9885

Liite 18. Epäsuorarahoituskalkelma: yritys D

Liiketoiminnan rahavirta:	2005	2006
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	14152	2818
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	6189	7873
Rahoitustuotot ja -kulut	0	29
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	20340	10719
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	-35095	-13542
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos	6682	55799
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-8073	52976
Maksetut korot ja maksut muista liiketoim. rahoituskuluista	-7	-33
Saadut korot liiketoiminnasta	7	4
Maksetut välittömät verot	-3750	-745
Liiketoiminnan rahavirta (A)	-11823	52202
Investointien rahavirta:		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-6081	-38581
Investointien rahavirta (B)	-6081	-38581
Rahoituksen rahavirta:		
Pitkäaikaisten saamisten muutos	-900	900
Lyhytaikaisten korollisten saamisten muutos	800	0
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-4008	0
Rahoituksen rahavirta (C)	-4108	900
Rahavarojen muutos (A+B+C)	-22012	14521
Rahavarat tilikauden alussa	30352	8341
Rahavarat tilikauden lopussa	8341	22862
	-22012	14521

Liite 19. Epäsuorarahoituskalkelma: yritys E

Liiketoiminnan rahavirta	2005	2006
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	33572	32489
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	22587	21722
Rahoitustuotot ja -kulut	453	-386
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	56612	53826
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	-470	-7106
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos	-21233	-7367
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	34909	39352
Maksetut välittömät verot	-1492	-8992
Maksetut korot ja maksut muista liiketoim. rahoituskuluista	-480	-6
Saadut korot liiketoiminnasta	27	392
Liiketoiminnan rahavirta (A)	32964	30745
Investointien rahavirta:		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-13524	-33381
Investointien rahavirta (B)	-13524	-33381
Rahoituksen rahavirta:		
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-12000	0
Maksetut osingot ja muu voitonjako	0	0
Rahoituksen rahavirta (C)	-12000	0
Rahavarojen muutos (A+B+C)	7439	-2636
Rahavarat tilikauden alussa	2103	9543
Rahavarat tilikauden lopussa	9543	6907
	7439	-2636